

Ročník 1988

Sbírka zákonů

Československá socialistická republika

ČESKÁ
SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

SLOVENSKÁ
SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

Částka 21

Vydána dne 16. června 1988

Cena Kčs 3,80

OBSAH:

100 Zákon o sociálním zabezpečení

101. Vyhláška Úřadu pro normalizaci a měření o certifikaci výrobků

100

ZÁKON

ze dne 16. června 1988

o sociálním zabezpečení

Federální shromáždění Československé socialistické republiky se usneslo na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Základní zásady

[1] Socialistická společnost vytváří rozvojem společenské výroby předpoklady ke zlepšování životních a pracovních podmínek a k všestrannému uspokojování hmotných a kulturních potřeb občanů a je základem životních a sociálních jistot občanů jak v době jejich pracovní činnosti, tak i v době, kdy pro stáří nebo nepříznivý zdravotní stav nemohou uspokojovat své potřeby z vlastní práce nebo kdy z jiných důvodů potřebují pomoc společnosti.

[2] Právo na sociální zabezpečení podle tohoto zákona se zaručuje všem občanům. Dávky a služby sociálního zabezpečení poskytuje stát. Dávky sociálního zabezpečení nepodléhají dani. Pracující neplatí na důchodové zabezpečení podle tohoto zákona příspěvky.

[3] Právo na dávky sociálního zabezpečení nezaniká uplynutím času.

[4] Výše dávek důchodového zabezpečení závisí především na pracovních zásluhách, a to na délce doby zaměstnání, na výši dosahovaných výdělků a na pracovní kategorii. Zároveň jsou uplatňována i hlediska sociální, zejména v zabezpečení pozůstalých při ztrátě živitele, v zabezpečení invalidních občanů a při zvyšování výměr důchodů, které jsou jediným zdrojem příjmu důchodců a jejich rodin.

[5] Dávky sociálního zabezpečení se zvyšují v závislosti na růstu příjmů z pracovní činnosti a v souladu s růstem životní úrovně pracujících.

(6) Na provádění sociálního zabezpečení se podílejí pracující a občané prostřednictvím národních výborů, odborových, družstevních a jiných volených orgánů. Orgány sociálního zabezpečení postupují při plnění svých úkolů v úzké součinnosti s orgány Revolučního odborového hnutí, s obdobnými orgány členů výrobních družstev a s orgány Svazu družstevních rolníků.

§ 2

Rozsah sociálního zabezpečení

(1) Sociální zabezpečení podle tohoto zákona zahrnuje:

- a) důchodové zabezpečení,
- b) sociální péči,
- c) nemocenské zabezpečení umělců, kteří svou činnost nevykonávají v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu, občanů poskytujících věcná plnění a výkony na základě povolení národního výboru, jednotlivě hospodařících rolníků a jiných osob samostatně hospodařících.

(2) Zabezpečení léčebně preventivní péčí, nemocenské zabezpečení, zabezpečení rodiny, matek a dětí dalšími dávkami a zabezpečení některých skupin pracujících zvláštními sociálními dávkami upravují zvláštní předpisy.¹⁾

§ 3

Účastníci právních vztahů sociálního zabezpečení

Účastníky právních vztahů vznikajících podle tohoto zákona a podle dalších předpisů sociálního zabezpečení jsou občané, organizace a orgány sociálního zabezpečení.

§ 4

Občané

(1) Způsobilost občana mít v právních vztazích sociálního zabezpečení práva a povinnosti vzniká narozením a zaniká smrtí, popřípadě prohlášením za mrtvého.

(2) Způsobilost občana vlastními právními úkony nabývat v právních vztazích sociálního zabezpečení práv a brát na sebe povinnosti vzniká dovršením šestnáctého roku věku. Občan mladší

šestnácti let musí být zastoupen zákonným zástupcem; kdo je zákonným zástupcem občana mladšího šestnácti let, stanoví zákon o rodině.

(3) O omezení a zbavení způsobilosti k právním úkonům, zákonném zástupci občana, jehož způsobilost k právním úkonům byla omezena nebo který byl této způsobilosti zbaven, a o prohlášení občana za mrtvého platí ustanovení občanského zákoníku.

§ 5

Organizace

Organizacemi se rozumějí státní podniky, státní hospodářské organizace, rozpočtové a jiné státní organizace, družstevní organizace, společenské organizace, jakož i jiné organizace, jejichž činnost přispívá k rozvoji socialistických vztahů. Organizacemi se rozumějí i jiné než socialistické organizace, pokud mají způsobilost být účastníky právních vztahů.

ČÁST DRUHÁ

DŮCHODOVÉ ZABEZPEČENÍ

HLAVA PRVNÍ

ÚČAST NA DŮCHODOVÉM ZABEZPEČENÍ A DRUHÝ DÁVEK

§ 6

Účast na důchodovém zabezpečení

(1) Důchodového zabezpečení jsou účastní:

- a) pracovníci v pracovním poměru,
- b) členové jednotných zemědělských družstev,
- c) členové výrobních družstev,
- d) občané, kteří mají v důchodovém zabezpečení podle tohoto zákona práva a povinnosti jako pracovníci v pracovním poměru, zejména uvolnění poslanci zastupitelských sborů, uvolnění členové výborů lidové kontroly, soudci z povolání, prokurátoři, advokáti, umělci [§ 2 odst. 1 písm. c)], studenti a žáci, vědečtí a umělečtí aspiranti, dobrovolní pracovníci pečovatelské služby, občané vykonávající práce na základě dohody o pracovní činnosti a občané

¹⁾ Jde zejména o tyto předpisy:

zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu,

zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z nemocenského pojištění, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 103/1964 Sb., o zabezpečení družstevních rolníků v nemoci a o zabezpečení matky a dítěte, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 107/1971 Sb., o mateřském příspěvku, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 98/1987 Sb., o zvláštním příspěvku horníkům.

poskytující věcná plnění a výkony na základě povolení národního výboru,

- e) vojáci z povolání, příslušníci Sboru národní bezpečnosti a příslušníci sborů nápravné výchovy.

(2) Důchodového zabezpečení jsou účastní v rozsahu stanoveném tímto zákonem a prováděcím předpisem, pokud nejsou účastní podle odstavce 1, též

- a) jednotlivě hospodařící rolníci a jiné osoby samostatně hospodařící, a to na základě svého pojištění,
- b) občané, kteří dosáhli věku 65 let nebo se stali invalidními,
- c) občané konající službu v ozbrojených silách, kteří nejsou vojáky z povolání, příslušníci Lidových milic, pomocníci Pohraniční stráže, členové Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti, účastníci civilní obrany, branné výchovy nebo přípravy k obraně Československé socialistické republiky, účastníci krátkodobých nebo neplacených brigád, dobrovolní požárníci, dárci krve, dobrovolní zdravotníci Československého červeného kříže, účastníci organizované tělesné výchovy a další občané uvedení v prováděcím předpisu, kteří se stali částečně invalidními následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých za zvláštních okolností uvedených v tomto zákoně nebo v prováděcím předpisu.

(3) Důchodového zabezpečení jsou účastní v rozsahu stanoveném tímto zákonem a prováděcím předpisem též pozůstalí po pracujících a občanech uvedených v odstavcích 1 a 2 a pozůstalí po důchodcích.

§ 7.

Druhy dávek důchodového zabezpečení

Z důchodového zabezpečení se poskytují tyto dávky:

a). důchody

1. starobní,
2. invalidní,
3. částečný invalidní,
4. za výsluh let,
5. vdovský,
6. sirotčí,
7. manželky,
8. sociální,
9. osobní;

b) zvýšení důchodu pro bezmocnost;

c) výchovné k důchodům a příspěvek k výchovnému;

d) další dávky poskytované důchodcům

1. lázeňská péče,
2. podpora při narození dítěte,
3. pohřebné.

HLAVA DRUHÁ

DŮCHODY

Díl první

Základní pojmy

§ 8

Zaměstnání

(1) Zaměstnáním se rozumí

- a) pracovní (učební) poměr,
- b) členství v jednotném zemědělském družstvu,
- c) členství ve výrobním družstvu,
- d) činnost, po kterou občané mají v důchodovém zabezpečení práva a povinnosti jako pracovníci v pracovním poměru [§ 6 odst. 1 písm. d)], a to v rozsahu stanoveném prováděcím předpisem,
- e) služba vojáků z povolání, příslušníků Sboru národní bezpečnosti, příslušníků sborů nápravné výchovy a příslušníků dřívějších ozbrojených sborů,
- f) studium od prvního ročníku střední školy, nejdříve však po ukončení osmi roků školní docházky.

(2) Pracovní poměr se hodnotí jako zaměstnání, pokud zakládal nemocenské pojištění; nezakládal-li pracovní poměr nemocenské pojištění v době svého trvání, hodnotí se jako zaměstnání, jestliže by zakládal nemocenské pojištění podle předpisů platných v době vzniku nároku na důchod. To platí obdobně pro učební poměr, členství ve výrobním družstvu a činnost uvedenou v odstavci 1 písm. d).

(3) Členství v jednotném zemědělském družstvu se hodnotí jako zaměstnání, pokud zakládalo zabezpečení v nemoci podle předpisů o zabezpečení v nemoci členů jednotných zemědělských družstev. Členství v jednotném zemědělském družstvu před 1. říjnem 1988 se hodnotí jako zaměstnání, jestliže pracovní činnost v něm zakládala důchodové zabezpečení podle předpisů platných před tímto dnem.

(4) Prováděcí předpis stanoví, za jakých podmínek a v jakém rozsahu se pro vznik nároku na důchod a jeho výši hodnotí jako zaměstnání činnost jednotlivě hospodařících rolníků a jiných osob samostatně hospodařících.

§ 9

Náhradní doby

(1) Trvalo-li zaměstnání aspoň rok, započítávají se do něho tyto náhradní doby:

- a) doba služby v československých ozbrojených silách, pokud již tato doba není hodnocena jako služba vojáka z povolání,
- b) doba jiné vojenské služby,
- c) doba odbojové činnosti včetně věznění (inter-

nace] z politických, národnostních nebo rasových důvodů v době nesvobody,²⁾

- d) doba nezaměstnanosti,
- e) doba, po kterou žena pečovala o dítě ve věku do tří let nebo o dlouhodobě těžce zdravotně postižené nezletilé dítě, které vyžadovalo mimořádnou péči, pokud nebylo umístěno v zařízení pro takové děti s celoročním nebo týdenním pobytem; dítětem se rozumí dítě vlastní (osvojené) a dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů,
- f) doba, po kterou měl občan nárok na nemocenskou, peněžitou pomoc v mateřství a podporu při ošetřování člena rodiny, doba, po kterou byl muž z důvodu péče o dítě poskytován příspěvek nebo peněžitá pomoc, a doba ošetřování (péče) člena rodiny po uplynutí období, po které občan pobíral podporu při ošetřování člena rodiny, pokud v této době zaměstnání trvalo,
- g) doba odborného nebo politického školení,
- h) doba pobírání invalidního důchodu nebo dávky, která se od 1. ledna 1957 považuje za invalidní důchod,³⁾
- i) doba přípravy pro pracovní uplatnění za podmínek stanovených prováděcím předpisem,
- j) doba pobírání částečného invalidního důchodu, po kterou byl vyplácen příspěvek před umístěním do zaměstnání, a to nejdříve od 1. ledna 1957,
- k) doba osobní péče o blízkou osobu, která byla převážně nebo úplně bezmocná a nebyla umístěna v ústavu sociální péče nebo v obdobném zdravotnickém zařízení, a to nejdříve od 1. ledna 1976,
- l) doba, po kterou byl občan se změněnou pracovní schopností, který nebyl poživitelem částečného invalidního důchodu, vyplácen příspěvek před umístěním do zaměstnání, a to nejdříve od 1. října 1988.

(2) Prováděcí předpis stanoví, v jakém rozsahu a za jakých podmínek se započítávají náhradní doby uvedené v odstavci 1 písm. b) až d), a které děti se považují za děti převzaté do péče nahrazující péči rodičů.

Zápočet doby zaměstnání a náhradních dob v některých případech

§ 10

Kryjí-li se doba zaměstnání a náhradní doba,

započte se jen doba, jejíž zápočet je pro občana výhodnější. Totéž platí, kryjí-li se navzájem doby zaměstnání nebo náhradní doby.

§ 11

Pokud nevyplývá něco jiného z mezinárodních smluv, hodnotí se z dob zaměstnání a náhradních dob v cizině pro vznik nebo výši nároku na důchod jen doby uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až d) a f) a v § 9 odst. 1 písm. e), f) a h), a to

- a) československým státním občanům, kteří se zdržovali v cizině s povolením příslušného československého státního orgánu; federální ministerstvo práce a sociálních věcí může v dohodě se zúčastněnými ústředními orgány povolit výjimku z důvodů hodných zvláštního zřetele;
- b) cizím státním příslušníkům, kteří na území československého státu byli zaměstnání u československé organizace aspoň 10 roků; do doby zaměstnání se přitom nezahrnují náhradní doby.

Průměrný měsíční výdělek

§ 12

(1) Průměrný měsíční výdělek je měsíční průměr hrubých výdělků dosažených v pěti výdělkově nejlepších kalendářních letech v rozhodném období; připadá-li v úvahu více rozhodných období, je průměrným měsíčním výdělkem měsíční průměr hrubých výdělků z toho rozhodného období, v němž je tento průměr nejvyšší.

(2) Hrubými výdělky jsou výdělky podléhající dani ze mzdy bez odečtení této daně; prováděcí předpis stanoví, co je hrubým výdělkem občana, jehož výdělek nepodléhá dani ze mzdy, které další příjmy a za jakých podmínek jsou započitatelné do hrubých výdělků a v kterých případech je hrubým výdělkem pevně stanovená částka a výši této částky.

(3) Rozhodným obdobím je období deseti po sobě následujících kalendářních roků před rokem,

- a) ve kterém vznikl nárok na důchod,
- b) do něhož spadá den skončení zaměstnání konaného po vzniku nároku na starobní důchod nebo den, od kterého se přiznává starobní důchod, pokud byl občan po vzniku nároku na starobní důchod dále nepřetržitě zaměstnán

²⁾ Dekret č. 53/1945 Sb., o odčinění křivd československým veřejným zaměstnancům.

Zákon č. 47/1946 Sb., o odstranění křivd a o některých ochranných opatřeních v oboru veřejnoprávního sociálního pojištění.

Zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění zákona č. 88/1950 Sb. a zákona č. 101/1964 Sb.

³⁾ § 3 vyhlášky Státního úřadu sociálního zabezpečení č. 1/1957 Ú. l. (Ú. v.), kterou se stanoví podrobnosti k přechodným ustanovením zákona o sociálním zabezpečení.

až do tohoto dne a nepobíral starobní důchod ani jeho část nebo invalidní důchod,

- c) ve kterém občan naposledy skončil zaměstnání I. pracovní kategorie uvedené v § 14 odst. 2 písm. b) až l) nebo zaměstnání II. pracovní kategorie, pokud byl zaměstnán v těchto zaměstnáních aspoň po dobu 20 roků, nebo zaměstnání I. pracovní kategorie uvedené v § 14 odst. 2 písm. a), pokud byl zaměstnán v tomto zaměstnání aspoň po dobu pěti roků,
- d) ve kterém byl občan uvolněn v souvislosti s prováděním racionalizačních a organizačních opatření uvedených v prováděcím předpisu, pokud občan požádal, aby bylo přihlédnuto k tomuto rozhodnému období, nebo
- e) ve kterém byl občan převeden nebo uvolněn ze zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) a b) proto, že pozbyl vzhledem ke svému zdravotnímu stavu trvale způsobilost konat dále dosavadní práci nebo ji nesměl konat pro onemocnění nemocí z povolání nebo pro ohrožení touto nemocí anebo pro dosažení nejvyšší přípustné expozice,⁴⁾ pokud občan požádal, aby bylo přihlédnuto k tomuto rozhodnému období.

(4) Pět výdělkově nejlepších kalendářních let se zjišťuje porovnáním hrubých výdělků za jednotlivé celé kalendářní roky.

(5) Není-li v rozhodném období pět kalendářních roků s výdělkem, prodlužuje se rozhodné období postupně tak, aby zahrnovalo pět kalendářních roků s výdělkem, a průměrný měsíční výdělek se zjišťuje z těchto pěti kalendářních roků. Pokud občan ani po tomto prodloužení nemá pět kalendářních roků s výdělkem, zjišťuje se průměrný měsíční výdělek z nižšího dosaženého počtu kalendářních roků s výdělkem.

(6) Převyšuje-li průměrný měsíční výdělek vypočtený podle odstavců 1 až 5 částku 2 500 Kčs, počítá se částka 2 500 Kčs v plné výši, z částky nad 2 500 Kčs do 6 000 Kčs jedna třetina a z částky nad 6 000 Kčs do 10 000 Kčs jedna desetina; k částce nad 10 000 Kčs se nepřihlíží.

(7) Prováděcí předpis stanoví, které doby se vylučují při zjišťování hrubých výdělků a průměrného měsíčního výdělku, a způsob výpočtu průměrného měsíčního výdělku.

§ 13

Starobní, invalidní, částečný invalidní důchod a důchod za výsluhu let toho, kdo požívá nebo již požíval některý z těchto důchodů, nesmí být vyměřen z nižšího průměrného měsíčního výdělku, než kolik činil průměrný měsíční výdělek, z něhož byl vyměřen dřívější důchod; byl-li tento průměrný měsíční výdělek stanoven podle dříve platných předpisů, upraví se podle § 12 odst. 6.

Pracovní kategorie

§ 14

(1) Zaměstnání se zařazují pro účely důchodového zabezpečení podle druhů vykonávaných prací do tří pracovních kategorií.

(2) Do I. pracovní kategorie se zařazují zaměstnání, v nichž se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně práce rizikové, při kterých dochází k častým a trvalým poruchám zdraví pracujících působením škodlivých fyzikálních a chemických vlivů, a to

- zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech,
- ostatní zaměstnání v hornictví vykonávaná pod zemí v hlubinných dolech,
- zaměstnání pod zemí při provádění podzemních staveb hornickým způsobem,
- zaměstnání členů leteckých posádek a pracovníků soustavně činných v letadle za letu,
- zaměstnání členů posádek námořních lodí,
- zaměstnání, v nichž se vykonávají zvláště těžké a zdraví škodlivé práce v hutích nebo v těžkých chemických provozech,
- zaměstnání kesonářů a potápěčů,
- zaměstnání vykonávaná v prostředí ohroženém ve významné míře ionizujícím zářením při úpravě a konečném zpracování radioaktivních surovin, v jaderných elektrárnách a při obsluze cyklotronu a výzkumného reaktoru,
- zaměstnání vykonávaná s prokázanými chemickými karcinogeny a při pracovních procesech s rizikem chemické karcinogenity,
- zaměstnání v hornictví vykonávaná pod spodní úrovní nadloží a na skrývce v povrchových dolech (lomech) na uhlí, na radioaktivní nerosty a na nerosty, z nichž lze průmyslově vyrábět kovy, na magnezit, osínek, tuhu, kaolín, žáruvzdorné jílky, keramické lupky, sádrovec, živce a na křemen a křemenec k chemicko-technologickému zpracování nebo ke zpracování tavením,
- zaměstnání v těžbě a při opracování kamene, při mletí a drcení křemene, křemence a živce, při formování žáruvzdorných výrobků a při úpravě keramických surovin, vykonávaná v prostředí vysoké koncentrace agresivního fibroplastického prachu, pokud jsou pracující při výkonu těchto zaměstnání nadměrně ohroženi silikózou, a zaměstnání sklářů dutého skla,
- zaměstnání ve stokové síti v podzemních prostorách.

(3) Do II. pracovní kategorie se zařazují zaměstnání, v nichž se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně práce, při kterých jsou pracující

⁴⁾ § 4 zákona č. 98/1987 Sb.

- a) velmi významně obtěžování látkami, prostředím nebo pracovními postupy, takže po dlouholetém výkonu těchto prací vznikají trvalé škody na jejich zdraví,
- b) obtěžování látkami, prostředím nebo pracovními postupy, i když k trvalým škodám na jejich zdraví dochází jen výjimečně, jestliže se tyto práce vyznačují trvalou a nadměrnou namáhavostí nebo trvalým a nadměrným nebezpečím úrazu, které zpravidla nelze ovlivnit technickými opatřeními,
- c) pověření činností v zahraničí obtěžování nepříznivými pracovními a životními podmínkami v tropických nebo jinak zdravotně obtížných oblastech.

[4] Do III. pracovní kategorie patří zaměstnání, která nejsou zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie.

§ 15

[1] Zaměstnání technickohospodářských pracovníků, s výjimkou pracovníků uvedených v odstavcích 2 až 5, a zaměstnání pracovníků orgánů hygienické služby se zařazují do I. (II.) pracovní kategorie, jestliže se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce aspoň ze tří čtvrtin celkové pracovní doby na pracovištích, kde více než polovina ostatních pracujících vykonává práce, pro něž je jejich zaměstnání zařazeno do I. (II.) pracovní kategorie.

[2] Zaměstnání vybraných vedoucích technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů a geologického průzkumu prováděného hornickým způsobem a vedoucích technických pracovníků státní báňské správy se zařazují do I. pracovní kategorie, jestliže se vykonávají v průběhu kalendářního roku nejméně 110 pracovních dnů na pracovištích v podzemí hlubinných dolů. V takovém případě se jim započítává v I. pracovní kategorii celý kalendářní rok; odpracují-li na těchto pracovištích nižší počet pracovních dnů, započítává se jim v I. pracovní kategorii poměrná část kalendářního roku odpovídající tomuto počtu pracovních dnů. Jestliže zaměstnání uvedených pracovníků netrvalo celý kalendářní rok, hranice 110 pracovních dnů a započítávané období kalendářního roku se úměrně sníží.

[3] Zaměstnání technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů se zařazují do I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, jestliže se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích v podzemí hlubinných dolů.

[4] Zaměstnání

- a) technickohospodářských pracovníků hlubinných dolů a geologického průzkumu prováděného hornickým způsobem a technických pracovníků státní báňské správy, s výjimkou pracovníků uvedených v odstavcích 2 a 3,

- b) technickohospodářských pracovníků povrchových dolů (lomů) uvedených v § 14 odst. 2 písm. j), a

- c) technických pracovníků báňských výzkumných ústavů

se zařazují do I. pracovní kategorie, jestliže se vykonávají soustavně a v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích, kde ostatní pracovníci vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie.

[5] Zaměstnání pracovníků ve vybraných báňskotechnických funkcích se zařazují do I. pracovní kategorie s nárokem na starobní důchod podle § 21 odst. 1 písm. e), jestliže byli do těchto funkcí přeřazeni po nejméně desetiletém výkonu zaměstnání uvedeného v odstavcích 2 až 4 a v rámci stanovené pracovní náplně navštěvují pravidelně pracoviště hlubinných nebo povrchových dolů (lomů), kde ostatní pracovníci vykonávají zaměstnání zařazená do I. pracovní kategorie.

§ 16

Zaměstnání provozních údržbářů a zaměstnání pracovníků dělnických povolání při montážích, opravách a údržbě technologických zařízení se zařazují do I. (II.) pracovní kategorie, jestliže se vykonávají za zvlášť obtížných pracovních podmínek v průběhu kalendářního měsíce převážně na pracovištích, kde více než polovina ostatních pracujících vykonává práce, pro něž je jejich zaměstnání zařazeno do I. (II.) pracovní kategorie, a jsou-li vystaveni stejnému riziku jako tito pracující.

§ 17

[1] Vláda Československé socialistické republiky stanoví nařízením

- a) druhy prací vykonávaných za zvlášť obtížných pracovních podmínek, zejména práce škodlivé zdraví nebo zvlášť nebezpečné, které odůvodňují, aby zaměstnání, v nichž se tyto práce vykonávají, byla zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie,
- b) okruh zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech,
- c) doby, které se započítávají pracujícím kromě náhradních dob jako doby zaměstnání I. nebo II. pracovní kategorie,
- d) úkoly orgánů a organizací při zařazování zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie, v jejichž oboru působnosti se vykonávají práce, které odůvodňují, aby zaměstnání byla zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie.

[2] Federální ústřední orgány státní správy a ústřední orgány státní správy republik, v jejichž oborech působnosti se vykonávají práce, které odůvodňují, aby zaměstnání byla zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie, vydávají v dohodě s federál-

ním ministerstvem práce a sociálních věcí, a jde-li o ústřední orgány státní správy republik též v dohodě s příslušným ministerstvem zdravotnictví a sociálních věcí republiky, svými výnosy resortní seznamy zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie. Za ostatní ústřední orgány a organizace, v jejichž oborech působnosti se vykonávají práce, které odůvodňují, aby zaměstnání byla zařazena do I. nebo II. pracovní kategorie, vydává tyto seznamy svým výnosem federální ministerstvo práce a sociálních věcí, a jde-li o ústřední orgány a organizace republik, příslušné ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí republiky v dohodě s federálním ministerstvem práce a sociálních věcí.

§ 18

(1) Jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se započítává doba výkonu práce podle popisu pracovní činnosti zaměstnání uvedeného v příslušném resortním seznamu zaměstnání zařazených do I. a II. pracovní kategorie pro účely důchodového zabezpečení.

(2) Jako doba zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se započítávají též

- a) náhradní doby s výjimkou doby nezaměstnanosti,
- b) doby stanovené nařízením vlády Československé socialistické republiky,

pokud jsou obklopeny dobou výkonu práce uvedenou v odstavci 1.

(3) Jako doba zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) se započítává za podmínky stanovené v odstavci 2 z náhradních dob jen doba, po kterou měl občan nárok na nemocenské nebo podporu při ošetřování člena rodiny; jestliže bylo uvedené zaměstnání přerušeno jinými náhradními dobami, započítávají se tyto doby jako doba zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. b).

(4) Při změně zařazení zaměstnání do pracovní kategorie započítává se doba zaměstnání podle nového zařazení pracujícímu od počátku prokazaného výkonu zaměstnání, jestliže je to pro něj výhodnější, jinak ode dne účinnosti příslušného výnosu, jímž byla tato změna provedena. Ustanovení předchozí věty platí jen tehdy, jestliže den, od kterého se přiznává důchod, spadá do období ode dne účinnosti tohoto výnosu. Sníží-li se v důsledku změny v zařazení zaměstnání do pracovní kategorie též věková hranice pro odchod do důchodu a občan této hranice již dosáhl, považuje se za den vzniku nároku na důchod nejdříve den účinnosti příslušného výnosu, jímž byla tato změna provedena.

(5) Nebyl-li občan zaměstnán v I. pracovní kategorii po dobu potřebnou pro nárok na důchod z této pracovní kategorie [§ 21 odst. 1 písm. a) až d) a § 30 odst. 2 písm. a)], započítává se doba zaměstnání v I. pracovní kategorii pro nárok na

důchod z II. pracovní kategorie jako doba zaměstnání ve II. pracovní kategorii. Obdobně se postupuje při započítávání dob zaměstnání I. pracovní kategorie s rozdílnými podmínkami nároku na důchod a při započítávání části roku zaměstnání v I. pracovní kategorii pro výši důchodu.

(6) Jako zaměstnání zařazené do I. (II.) pracovní kategorie se hodnotí služba vojáků z povolání (§ 129) zařazená do I. (II.) kategorie funkcí, nevznikl-li nárok na důchod podle části páté tohoto zákona. Služba zařazená do I. kategorie funkcí se v těchto případech hodnotí jako zaměstnání I. pracovní kategorie uvedené v § 14 odst. 2 písm. b) až h).

§ 19

Pracovní úrazy a nemoci z povolání

(1) Pracovním úrazem pro účely tohoto zákona je úraz, který občan utrpěl při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

(2) Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který občan utrpěl

- a) cestou do zaměstnání a zpět, jestliže ji podstatně nepřerušil z příčin nesouvisejících se zaměstnáním,
- b) při výkonu veřejné funkce,
- c) při činné účasti na opatřeních proti živelním pohromám a při odstraňování následků živelních pohrom,
- d) při záslužné činnosti konané bez právního závazku ve prospěch společnosti,
- e) při dalších druzích činností stanovených prováděcím předpisem.

(3) Kde se v tomto zákoně hovoří o pracovních úrazech, rozumějí se tím i nemoci z povolání, pokud se dále nestanoví jinak; které nemoci jsou nemocemi z povolání, stanoví prováděcí předpis.

*Díl druhý**Starobní důchod*

§ 20

Občan má podle délky doby zaměstnání a podle dosaženého věku nárok na starobní důchod nebo na poměrný starobní důchod.

§ 21

Podmínky nároku na starobní důchod

(1) Občan má nárok na starobní důchod, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku aspoň

- a) 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a) nebo nejméně 10 roků v takovém zaměstnání v uranových dolech,

- b) 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b), jestliže byl z tohoto zaměstnání převeden nebo uvolněn z důvodů uvedených v § 12 odst. 3 písm. d) a e),
- c) 55 let, byl-li zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b) až h),
- d) 58 let, byl-li zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. i) až l), nebo
- e) 60 let.

(2) Žena má nárok na starobní důchod, jestliže byla zaměstnána nejméně 25 roků a dosáhla věku aspoň

- a) 53 let, vychovala-li pět nebo více dětí,
- b) 54 let, vychovala-li tři nebo čtyři děti,
- c) 55 let, vychovala-li dvě děti,
- d) 56 let, vychovala-li jedno dítě, nebo
- e) 57 let,

pokud pro ni není výhodnější ustanovení odstavce 1; při posuzování nároku ženy na starobní důchod se přihlíží k dětem uvedeným v § 9 odst. 1 písm. e) a k dětem, které vychovala jako pěstounka ve zvláštních zařízeních pěstounské péče.

§ 22

Výše starobního důchodu

(1) Základní výměra starobního důchodu činí

- a) 60 % průměrného měsíčního výdělku, byl-li občan zaměstnán

1. nejméně 20 roků v zaměstnání I. pracovní kategorie,
2. nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a),
3. nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b), jestliže byl z tohoto zaměstnání převeden nebo uvolněn z důvodů uvedených v § 12 odst. 3 písm. d) a e), nebo
4. nejméně 10 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a), pokud toto zaměstnání bylo vykonáváno v uranových dolech,

- b) 55 % průměrného měsíčního výdělku, byl-li občan zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání II. pracovní kategorie, nebo
- c) 50 % průměrného měsíčního výdělku.

(2) K základní výměře se přičítají občanům uvedeným v odstavci 1 písm. a) a b) od 21. roku zaměstnání a ostatním občanům od 26. roku zaměstnání za každý rok zaměstnání

- I. pracovní kategorie 2 %,
- II. pracovní kategorie 1,5 % a
- III. pracovní kategorie 1 %

průměrného měsíčního výdělku.

(3) Pro zvýšení podle odstavce 2 se hodnotí jen doba zaměstnání po dosažení věku 48 let do vzniku nároku na starobní důchod.

(4) K základní výměře se podle odstavce 2 přičítá nejvýše 25 % průměrného měsíčního výdělku, a jde-li o občana, který byl zaměstnán nejméně 10 roků v zaměstnání I. pracovní kategorie, nejvýše 30 % průměrného měsíčního výdělku. Tato omezení neplatí, jde-li o občana uvedeného v odstavci 1 písm. a) nebo o zvýšení za dobu zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a).

(5) Byl-li občan zaměstnán v zaměstnáních různých pracovních kategorií, včítá se pro zvýšení základní výměry podle odstavce 2 do doby 20 nebo 25 roků zaměstnání vždy nejprve doba zaměstnání III. pracovní kategorie, poté doba zaměstnání II. pracovní kategorie a naposledy doba zaměstnání I. pracovní kategorie.

§ 23

Zvýšení starobního důchodu

(1) Občanu, který je zaměstnán po vzniku nároku na starobní důchod a nepobírá tento důchod nebo jeho část, invalidní důchod nebo důchod za výsluhu let, se zvyšuje starobní důchod za každých 360 kalendářních dní zaměstnání o 7 % průměrného měsíčního výdělku, z něhož se vyměřuje, popřípadě byl vyměřen, důchod; nebyl-li občan zaměstnán po dobu 360 kalendářních dní, zvyšuje se starobní důchod za každých dalších 90 kalendářních dní zaměstnání o 1,75 % průměrného měsíčního výdělku, z něhož se vyměřuje, popřípadě byl vyměřen, důchod.

(2) Pro zvýšení starobního důchodu podle odstavce 1 se do doby dalšího zaměstnání nezapočítávají doby pracovního volna bez náhrady mzdy (odměny, příjmu), doby neomluvené nepřítomnosti v zaměstnání a náhradní doby; ustanovení § 10 zde neplatí, pokud zaměstnání není vykonáváno.

(3) Starobní důchod se zvyšuje, jen vykonával-li občan další zaměstnání v Československé socialistické republice, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva nebo prováděcí předpis.

§ 24

Nejvyšší výměra starobního důchodu

(1) Nejvyšší výměra starobního důchodu činí měsíčně

- a) 3 800 Kčs, byl-li občan zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a) nebo nejméně 10 roků v takovém zaměstnání v uranových dolech,
- b) 3 250 Kčs, byl-li občan zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání I. pracovní kategorie nebo jde-li o občana uvedeného v § 21 odst. 1 písm. b),
- c) 2 900 Kčs, byl-li občan zaměstnán nejméně 20

roků v zaměstnání II. pracovní kategorie, nebo d) 2 800 Kčs.

(2) Zvýšení za dobu zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) náleží i nad částky uvedené v odstavci 1 písm. c) a d), nejvýše však do částky 3 250 Kčs měsíčně.

(3) Zvýšení starobního důchodu za dobu dalšího zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod náleží i nad částky uvedené v odstavci 1 písm. b) až d).

(4) Nejvyšší výměra starobního důchodu včetně zvýšení za dobu dalšího zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod činí 3 800 Kčs měsíčně.

(5) Nejvyšší procentní výměra starobního důchodu činí

- a) 90 % průměrného měsíčního výdělku neomezeného podle § 12 odst. 6 a sníženého o částku, která odpovídá dani ze mzdy, kterou by z takového výdělku platil občan starší 50 let (žena starší 45 let), který nevyživuje žádnou osobu nebo vyživuje jen jednu osobu,
- b) 90 % průměrného měsíčního výdělku neomezeného podle § 12 odst. 6 a sníženého o částku odpovídající příspěvku jednotného zemědělského družstva za člena družstva na částečnou úhradu jeho sociálního zabezpečení,⁵⁾ jde-li o výdělky členů jednotlivých zemědělských družstev, nebo
- c) 90 % průměrného měsíčního výdělku zjištěného ze součtu zdaněných i nezdanitelných výdělků [ustanovení písmen a) a b)] a neomezeného podle § 12 odst. 6.

§ 25

Nejnižší výměra starobního důchodu

Starobní důchod činí nejméně 550 Kčs měsíčně.

§ 26

Podmínky nároku na poměrný starobní důchod

(1) Občan má nárok na poměrný starobní důchod, jestliže byl zaměstnán nejméně 10 roků a dosáhl věku aspoň 65 let.

(2) Žena má nárok na poměrný starobní důchod též, jestliže byla zaměstnána nejméně 20 roků a dosáhla věku aspoň 60 let.

§ 27

Výše poměrného starobního důchodu

(1) Poměrný starobní důchod činí za každý rok zaměstnání 2 % průměrného měsíčního výdělku.

(2) Občan, který je zaměstnán po vzniku nároku na poměrný starobní důchod a nepobírá tento důchod nebo jeho část, invalidní důchod nebo důchod za výsluhu let, se zvyšuje poměrný starobní důchod za každý další rok zaměstnání do dovršení 25 roků zaměstnání o 2 % průměrného měsíčního výdělku.

(3) Po dovršení 25 roků zaměstnání se zvyšuje poměrný starobní důchod podle § 23.

§ 28

Nejvyšší a nejnižší výměra poměrného starobního důchodu

Pro nejvyšší a nejnižší výměru poměrného starobního důchodu platí § 24 a 25.

Díl třetí

Invalidní důchod

§ 29

Podmínky nároku na invalidní důchod

(1) Občan má nárok na invalidní důchod, jestliže se stal

a) invalidním, byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod a v době vzniku invalidity nesplnil podmínky nároku na starobní důchod, nebo

b) invalidním následkem pracovního úrazu.

(2) Občan je invalidní, jestliže pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav

a) je neschopen vykonávat jakékoliv soustavné zaměstnání,

b) výkon takového zaměstnání by vážně zhoršil jeho zdravotní stav,

c) je sice schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřeně jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání, nebo

d) je schopen vykonávat soustavné zaměstnání jen za zcela mimořádných podmínek (občaná nevidomí, občaná s velmi těžkými ortopedickými vadami apod.).

(3) Doba zaměstnání potřebná pro nárok na invalidní důchod činí u občanů ve věku

do 20 let	méně než 1 rok,
nad 20 let do 22 let	1 rok,
nad 22 let do 24 let	2 roky,
nad 24 let do 26 let	3 roky,
nad 26 let do 28 let	4 roky,
nad 28 let	5 roků.

(4) Doba zaměstnání potřebná pro nárok na invalidní důchod se zjišťuje z období před vznikem invalidity, a jde-li o občana ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem invalidity.

⁵⁾ § 101 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákona č. 150/1979 Sb.

(5) Získal-li občan mladší 30 let potřebnou dobu zaměstnání v některém z věkových pásem uvedených v odstavci 3 a byl dále zaměstnán, považuje se za získanou potřebná doba zaměstnání v nejbližší vyšším věkovém pásmu.

§ 30

Výše invalidního důchodu

(1) Pro výši invalidního důchodu se k získané době zaměstnání přičítá doba od vzniku nároku na invalidní důchod do dosažení věku 60 let u mužů a věku 57 let u žen.

(2) Jestliže byl občan zaměstnán přede dnem vzniku nároku na invalidní důchod nejméně 25 roků nebo po dobu, jež s přičtenou dobou dosahuje nejméně 25 roků, činí základní výměra invalidního důchodu

- a) 60 % průměrného měsíčního výdělku, jde-li o občana uvedeného v § 22 odst. 1 písm. a) nebo stal-li se občan invalidním následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání I. pracovní kategorie nebo v přímé souvislosti s ním, s výjimkou úrazu utrpěného za okolností uvedených v § 19 odst. 2,
- b) 55 % průměrného měsíčního výdělku, byl-li občan zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání II. pracovní kategorie, anebo stal-li se invalidním následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání II. pracovní kategorie nebo v přímé souvislosti s ním, s výjimkou úrazu utrpěného za okolností uvedených v § 19 odst. 2, nebo
- c) 50 % průměrného měsíčního výdělku.

(3) K základní výměře se přičítají občanům uvedeným v odstavci 2 písm. a) a b) od 21. roku zaměstnání a ostatním občanům od 26. roku zaměstnání za každý rok zaměstnání

I. pracovní kategorie	2 %,
II. pracovní kategorie	1,5 %,
III. pracovní kategorie	1 % a
přičtené doby	1 %

průměrného měsíčního výdělku.

(4) Pro zvýšení podle odstavce 3 se hodnotí jen doba zaměstnání po dosažení věku 18 let.

(5) K základní výměře se podle odstavce 3 přičítá nejvýše 25 % průměrného měsíčního výdělku, a jde-li o občana, který byl zaměstnán nejméně 10 roků v zaměstnání I. pracovní kategorie, nejvýše 30 % průměrného měsíčního výdělku. Tato omezení neplatí, jde-li o občana uvedeného v odstavci 2 písm. a) nebo o zvýšení za dobu zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) anebo stal-li se občan invalidním následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání I. pracovní kategorie nebo v přímé souvislosti

s ním, s výjimkou úrazu utrpěného za okolností uvedených v § 19 odst. 2. Ustanovení § 22 odst. 5 platí obdobně.

(6) Nečiní-li doba zaměstnání s přičtenou dobou 25 roků, činí invalidní důchod 2 % průměrného měsíčního výdělku za každý rok zaměstnání a přičtené doby.

(7) Invalidní důchod občana, který se stal invalidním následkem pracovního úrazu, je o 10 % průměrného měsíčního výdělku vyšší než invalidní důchod vypočtený podle odstavců 1 až 6. Toto zvýšení nenáleží, byla-li příčinou úrazu opilost občana nebo zneužití omamných prostředků.

§ 31

Nejvyšší výměra invalidního důchodu

(1) Nejvyšší výměra invalidního důchodu činí měsíčně

- a) 3 800 Kčs, byl-li občan zaměstnán nejméně 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. a) nebo nejméně 10 roků v takovém zaměstnání v uranových dolech anebo stal-li se invalidním následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v uvedeném zaměstnání nebo v přímé souvislosti s ním, s výjimkou úrazu utrpěného za okolností uvedených v § 19 odst. 2,
- b) 3 250 Kčs, byl-li občan zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání I. pracovní kategorie nebo jde-li o občana uvedeného v § 21 odst. 1 písm. b) anebo stal-li se invalidním následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání I. pracovní kategorie nebo v přímé souvislosti s ním, s výjimkou úrazu utrpěného za okolností uvedených v § 19 odst. 2,
- c) 2 900 Kčs, byl-li občan zaměstnán nejméně 20 roků v zaměstnání II. pracovní kategorie anebo stal-li se invalidním následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání II. pracovní kategorie nebo v přímé souvislosti s ním, s výjimkou úrazu utrpěného za okolností uvedených v § 19 odst. 2, nebo
- d) 2 800 Kčs.

(2) Zvýšení za dobu zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) náleží i nad částky uvedené v odstavci 1 písm. c) a d), nejvýše však do částky 3 250 Kčs měsíčně.

(3) Ustanovení § 24 odst. 5 o nejvyšší procentní výměře důchodu platí obdobně.

§ 32

Nejnižší výměra invalidního důchodu

Invalidní důchod činí nejméně 550 Kčs měsíčně.

§ 33

Invalidiční důchod v mimořádných případech

(1) Občan má nárok na invalidní důchod také tehdy, jestliže se stal invalidním a získal dobu zaměstnání potřebnou pro nárok na invalidní důchod v kterémkoliv období 10 roků dokončeném po vzniku invalidity; u občana mladšího 24 let činí potřebná doba dva roky.

(2) Občan má nárok na invalidní důchod také tehdy, jestliže se stal invalidním před dovršením věku, v němž končí návštěva základní školy, nemohl být proto zaměstnán vůbec nebo po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod a dosáhl věku 18 let.

§ 34

Invalidiční důchod v souvislosti s plněním úkolů v ozbrojených silách

(1) Nárok na invalidní důchod má též

- a) občan, který se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých v době, kdy konal službu v ozbrojených silách, s výjimkou služby vojáka z povolání,
- b) příslušník Lidových milicí, pomocník Pohraniční stráže, člen Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti, občan povoláný k osobním úkonům podle předpisů o obraně Československé socialistické republiky a účastník civilní obrany, přípravy k obraně Československé socialistické republiky⁶⁾ nebo branné výchovy,⁷⁾ jestliže se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých v době plnění svých úkolů, nebo
- c) občan, jenž nekoná službu v ozbrojených silách a stal se invalidním následkem úrazu, který byl bez jeho zavinění způsoben bojovým prostředkem.

(2) Podmínka doby zaměstnání potřebné pro nárok na invalidní důchod se pro nárok podle odstavce 1 považuje vždy za splněnou.

(3) Pro výši invalidního důchodu podle odstavců 1 a 2 platí § 30 odst. 1 až 6 a § 31. Jde-li však o občana uvedeného v odstavci 1 písm. a), který se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby v ozbrojených silách nebo v přímé souvislosti s ním, a občana uvedeného v odstavci 1 písm. b), který se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při plnění svých úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, vyměří se invalidní důchod ve výši stanovené pro případ invalidity následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání I. pracovní kategorie.

(4) Občanu uvedenému v odstavci 1 písm. c) náleží invalidní důchod od dovršení věku 18 let.

Nové vyměření invalidního důchodu

§ 35

(1) Je-li poživatel invalidního důchodu zaměstnán po vzniku nároku na tento důchod aspoň pět roků, vyměří se mu na jeho žádost invalidní důchod znovu. Do doby pěti roků zaměstnání se nezapočítávají náhradní doby a nepřihlíží se k výdělkům dosaženým v letech, z nichž byl zjištěn průměrný měsíční výdělek, z něhož byl vyměřen invalidní důchod. Nové vyměření důchodu se posuzuje jako vznik nároku ke dni, od něhož se přiznává důchod; přitom se však důchod přizná nejříve ode dne podání žádosti. Invalidní důchod lze nově vyměřit jen jednou; nelze jej však nově vyměřit, byly-li splněny podmínky nároku na starobní důchod nebo byl-li již invalidní důchod nově vyměřen podle předpisů platných po 31. prosinci 1975.

(2) Podmínka trvání zaměstnání po dobu pěti roků se považuje za splněnou, jestliže poživatel invalidního důchodu utrpěl pracovní úraz, který mu trvale znemožnil výkon dosavadního zaměstnání.

§ 36

(1) Utrpí-li poživatel invalidního důchodu pracovní úraz, který by rovněž založil invaliditu, nebo projeví-li se u něho dodatečně souvislost jeho dříve vzniklé invalidity s pracovním úrazem, považuje se vznik invalidity pro pracovní úraz za nový vznik nároku na důchod; invalidní důchod se nově vyměří na základě žádosti poživatele důchodu.

(2) Zanikla-li souvislost invalidity s pracovním úrazem, vzniká od tohoto dne nárok na nový invalidní důchod, jestliže občan i po zániku invalidity v souvislosti s pracovním úrazem je nadále invalidní z jiných příčin; podmínka potřebné doby zaměstnání se považuje v tomto případě vždy za splněnou.

*Díl čtvrtý**Částečný invalidní důchod*

§ 37

Podmínky a výše nároku na částečný invalidní důchod

(1) Občan má nárok na částečný invalidní důchod, jestliže se stal

- a) částečně invalidním a byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod, nebo
- b) částečně invalidním následkem pracovního úrazu.

⁶⁾ Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁾ Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění pozdějších předpisů.

[2] Občan je částečně invalidní, jestliže pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je schopen vykonávat

- a) dosavadní nebo jiné stejně kvalifikované zaměstnání jen za zvlášť ulehčených pracovních podmínek, nebo
 - b) jen jiné zaměstnání méně kvalifikované
- a v důsledku toho jeho výdělek podstatně poklesl.

[3] Občan je částečně invalidní také tehdy, jestliže mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžuje obecné životní podmínky, i když jeho výdělek podstatně nepoklesl; zdravotní postižení značně ztěžující obecné životní podmínky vymezí prováděcí předpis.

[4] Pro dobu zaměstnání potřebnou pro nárok na částečný invalidní důchod platí obdobně § 29 odst. 3 až 5.

[5] Částečný invalidní důchod činí polovinu invalidního důchodu.

[6] Částečný invalidní důchod občana, jehož částečná invalidita je následkem pracovního úrazu, činí polovinu invalidního důchodu, který by mu náležel při pracovním úrazu.

§ 38

Částečný invalidní důchod v mimořádných případech a v souvislosti s plněním úkolů v ozbrojených silách

Občan má nárok na částečný invalidní důchod též, stal-li se částečně invalidním za podmínek stanovených v § 33 odst. 1 a v § 34 odst. 1 a 2; pro výši částečného invalidního důchodu v těchto případech platí § 34 odst. 3 a 4 a § 37 odst. 5 a 6.

§ 39

Nové vyměření částečného invalidního důchodu

Pro nové vyměření částečného invalidního důchodu z důvodu pracovního úrazu nebo souvislosti částečné invalidity s pracovním úrazem platí § 36 obdobně.

Díl pátý

Důchod za výsluhu let

Podmínky nároku na důchod za výsluhu let

§ 40

[1] Občan má nárok na důchod za výsluhu let, jestliže byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na tento důchod jako

- a) velitel letadla, pilot, navigátor, palubní technik-inženýr, palubní mechanik, radiotelegrafista, radiotelefonista, palubní průvodčí, a byl-li zaměstnán ve Svazu pro spolupráci s armádou, též výsadkář-instruktor (dále jen „výkonný letec“),

- b) řídící letového provozu vykonávající zaměstnání II. pracovní kategorie v organizacích v oboru působnosti federálních ministerstev dopravy a spojů a národní obrany (dále jen „řídící letového provozu“), nebo

- c) umělec v pracovním poměru uvedený v odstavci 2,

a skončil uvedené zaměstnání.

[2] Umělcem je pro účely poskytování důchodu za výsluhu let

- a) sólista opery státního divadla, sólista hudebního divadla, dirigent a člen orchestru státní operní scény, dirigent a člen státního symfonického orchestru a profesionálního komorního souboru, profesionální koncertní umělec-sólista, taneční umělec (sólista baletu, choreograf, člen baletního sboru) státního divadla,

- b) dirigent, člen symfonického orchestru, vokální sólista a taneční umělec (sólista baletu, choreograf, člen baletního sboru) Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého nebo Vojenského uměleckého souboru kapitána Jána Nálepky,

- c) sólista pantomimy,

- d) artista, jehož zaměstnání je zařazeno do II. pracovní kategorie,

- e) dirigent a člen orchestru jiné než státní operní scény a jiného než státního symfonického orchestru, určený ministerstvem kultury republiky po projednání s příslušným výborem Odborového svazu pracovníků umění, kultury a společenských organizací a s příslušným uměleckým svazem podle umělecké úrovně umělce a uměleckého tělesa, jehož byl členem,

- f) taneční umělec (sólista baletu, choreograf, člen baletního sboru) a vokální sólista reprezentačního uměleckého státního souboru určeného ministerstvem kultury republiky po projednání s příslušným výborem Odborového svazu pracovníků umění, kultury a společenských organizací a s příslušným uměleckým svazem.

§ 41

[1] Doba zaměstnání potřebná pro nárok na důchod za výsluhu let činí

- a) 20 roků zaměstnání sólisty baletu, choreografa nebo artisty,
- b) 22 roků zaměstnání člena baletního sboru,
- c) 25 roků zaměstnání sólisty opery, hudebního divadla nebo pantomimy,
- d) 25 roků zaměstnání výkonného letce,
- e) 25 roků zaměstnání řídícího letového provozu,
- f) 30 roků zaměstnání dirigenta, člena orchestru, vokálního sólisty, člena profesionálního ko-

morního souboru nebo koncertního umělce-solisty.

(2) Doba zaměstnání výkonného letce se započítává do doby zaměstnání potřebné pro nárok na důchod za výsluhu let podle počtu nalétaných hodin v tomto zaměstnání stanoveného prováděcím předpisem jedenapůlnásobně nebo dvojnásobně.

(3) Při přestupu umělce do jiného oboru umělecké činnosti s delší dobou zaměstnání potřebnou pro nárok na důchod za výsluhu let se do této delší doby započítává i doba zaměstnání v dosavadním oboru.

§ 42

Výše důchodu za výsluhu let

(1) Důchod za výsluhu let činí 50 % průměrného měsíčního výdělku.

(2) Důchod za výsluhu let výkonného letce a řídicího letového provozu se zvyšuje od 26. roku zaměstnání o 3 % průměrného měsíčního výdělku za každý další rok jejich zaměstnání až do výše 75 % průměrného měsíčního výdělku, jde-li o výkonného letce, nebo až do výše 70 %, jde-li o řídicího letového provozu.

(3) Výkonnému letci, který po vzniku nároku na důchod za výsluhu let o přiznání tohoto důchodu nepožádal a je dále zaměstnán jako řídicí letového provozu, se doba tohoto zaměstnání započítává pro zvýšení nároku na důchod za výsluhu let výkonného letce, avšak jen do výše 70 % průměrného měsíčního výdělku.

§ 43

Průměrný měsíční výdělek

Při zjišťování průměrného měsíčního výdělku pro výši důchodu za výsluhu let se započítávají pouze hrubé výdělky dosažené v zaměstnání zakládajícím nárok na tento důchod; doba jiného zaměstnání se nezahrnuje do rozhodného období, z něhož se zjišťuje průměrný měsíční výdělek.

§ 44

Souběh důchodu za výsluhu let s příjmem z výdělečné činnosti

(1) Je-li poživatel důchodu za výsluhu let výdělečně činný, krátí se důchod za výsluhu let o částku, o kterou úhrn důchodu za výsluhu let a průměru hrubých příjmů z výdělečné činnosti převyšuje průměrný měsíční výdělek neomezený podle § 12 odst. 6.

(2) Určení příjmu z výdělečné činnosti a způsob krácení důchodu za výsluhu let s tímto příjmem stanoví prováděcí předpis.

Díl šestý

Vdovský důchod

Podmínky nároku na vdovský důchod

§ 45

Vdova má nárok na vdovský důchod po manželovi, který

- a) splnil ke dni smrti podmínky pro nárok na starobní důchod nebo splnil ke dni smrti podmínky doby zaměstnání potřebné pro nárok na invalidní důchod nebo důchod za výsluhu let anebo zemřel následkem pracovního úrazu, popřípadě úrazu nebo onemocnění uvedeného v § 34, nebo
- b) byl poživatelem důchodu starobního, invalidního, částečného invalidního nebo za výsluhu let.

§ 46

(1) Vdova má nárok na vdovský důchod po dobu jednoho roku od smrti manžela.

(2) Po uplynutí doby uvedené v odstavci 1 má vdova nárok na vdovský důchod, jestliže

- a) je invalidní,
- b) pečuje aspoň o jedno nezaopatřené dítě,
- c) vychovala aspoň tři děti,
- d) dosáhla věku 45 let a vychovala dvě děti,
- e) dosáhla věku 50 let, nebo
- f) dosáhla věku aspoň 40 let ke dni smrti manžela, který zemřel následkem pracovního úrazu utrpěného při plnění pracovních úkolů v zaměstnání I. pracovní kategorie za okolností uvedených v § 19 odst. 1 nebo který zemřel za okolností uvedených v § 34 odst. 3 větě druhé.

(3) Dítětem podle odstavce 2 písm. b) až d) se rozumí dítě, které má nebo by mělo po zemřelém manželovi nárok na sirotčí důchod, a dítě, které bylo v rodině zemřelého vychováváno, jde-li o vlastní (osvojené) dítě vdovy nebo bylo-li dítě aspoň jedním z nich převzato do dne smrti manžela do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

(4) Nárok na vdovský důchod vznikne znovu, jestliže

- a) se splní některá z podmínek uvedených v odstavci 2 písm. a), c) až e) do dvou roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod nebo do pěti roků, jde-li o nárok na vdovský důchod po manželovi, který zemřel za okolností uvedených v odstavci 2 písm. f), nebo
- b) vdova znovu začne pečovat aspoň o jedno nezaopatřené dítě.

(5) Vdova, která nežila s manželem delší dobu před jeho smrtí ve společné domácnosti a jejíž manželství přestalo plnit svou společenskou funkci, má nárok na vdovský důchod, jen pokud měla v době smrti manžela vůči němu nárok na výživné.

[6] Na vdovský důchod má nárok též rozvedená žena, jestliže byla v době smrti bývalého manžela odkázána na příspěvek na výživu, který jí byl povinen bývalý manžel poskytovat.

[7] Nárok na vdovský důchod zaniká provdáním.

§ 47

Výše vdovského důchodu

[1] Vdovský důchod činí 60 % důchodu starobního, invalidního nebo za výsluhu let, na který měl nebo by měl nárok manžel v době smrti; při splnění podmínek pro nárok na dva důchody se vdovský důchod vypočítává z vyššího důchodu.

[2] Vdovský důchod po poživateli částečného invalidního důchodu, který nebyl zaměstnán, se vyměřuje z invalidního důchodu, na který by měl poživatel částečného invalidního důchodu nárok v době smrti.

[3] Vdovský důchod po poživateli invalidního důchodu se na žádost vyměří z invalidního důchodu, na který měl poživatel tohoto důchodu nárok při novém vyměření; za den vzniku nároku na nové vyměření invalidního důchodu se v tomto případě považuje den smrti důchodce.

[4] Vdovský důchod činí nejméně 450 Kčs měsíčně; nesmí však přesáhnout výši důchodu zemřelého, z něhož byl vdovský důchod vyměřen.

[5] Vdovský důchod vdovy, která nežila s manželem v době jeho smrti ve společné domácnosti, a rozvedené ženy nesmí být vyšší než výživné, popřípadě příspěvek na výživu; ustanovení odstavce 4 o nejnižší výměře vdovského důchodu zde neplatí.

[6] Mají-li nárok na vdovský důchod vdova i rozvedená žena, nesmí úhrn jejich vdovských důchodů převyšovat důchod zemřelého; pokud by úhrn byl vyšší, snižují se tyto důchody poměrně.

§ 48

Souběh vdovského důchodu s příjmem z výdělečné činnosti

[1] Je-li vdova výdělečně činná, krátí se vdovský důchod o polovinu částky, o kterou úhrn vdovského důchodu a průměru hrubých příjmů z výdělečné činnosti dosažených za období nepřesahující 12 kalendářních měsíců převyšuje částku 1 500 Kčs měsíčně; po uplynutí tohoto období se výše kráceného důchodu podle skutečně dosažených výdělků zpětně neupravuje.

[2] Určení příjmu z výdělečné činnosti a způsob krácení vdovského důchodu při souběhu s tímto příjmem stanoví prováděcí předpis.

[3] Vdovský důchod se nekrátí výdělečně činné vdově

- a) po dobu jednoho roku od smrti manžela,
- b) která pečuje aspoň o jedno nezaopatřené dítě, nebo
- c) která dosáhla věku 65 let.

Díl sedmý

Sirotčí důchod

§ 49

Podmínky nároku na sirotčí důchod

[1] Na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li rodič (osvojitel) dítěte nebo občan, který převzal dítě do péče nahrazující péči rodičů, pokud dítě bylo v době jeho smrti na něj převážně odkázáno výživou, kterou ze závažných příčin nemohli zajistit jeho rodiče.

[2] Za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže

- a) se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem,
- b) se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo být zaměstnáno pro nemoc,
- c) pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je neschopno se soustavně připravovat na budoucí povolání anebo je schopno se na něj připravovat jen za mimořádných podmínek, nebo
- d) pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je neschopno vykonávat soustavné zaměstnání nebo výkon takového zaměstnání by vážně zhoršil jeho zdravotní stav.

[3] Nárok na sirotčí důchod nevznikne dítěti v pěstounské péči po pěstounovi nebo jeho manželovi. Nárok na sirotčí důchod zaniká osvojením dítěte; nárok se obnovuje zrušením osvojení.

§ 50

Výše sirotčího důchodu

[1] Sirotčí důchod jednostranně osiřelého dítěte činí 30 % a oboustranně osiřelého dítěte 50 % důchodu starobního, invalidního nebo za výsluhu let, na který měl nebo by měl zemřelý nárok v době smrti. Ustanovení § 47 odst. 1 část věty za středníkem a odst. 2 a 3 platí zde obdobně.

[2] Sirotčí důchod jednostranně osiřelého dítěte činí nejméně 400 Kčs měsíčně a sirotčí důchod oboustranně osiřelého dítěte nejméně 600 Kčs měsíčně.

[3] Jde-li o více dětí, nesmí být sirotčí důchod žádného z nich nižší než poměrný díl připadající na jedno dítě z úhrnu výchovného náležejícího k důchodu.

*Díl osmý**Důchod manželky*

§ 51

(1) Na důchod manželky má nárok manželka občana, který byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na důchod starobní, invalidní nebo za výsluhu let, nebo poživatele důchodu starobního, invalidního, částečného invalidního nebo za výsluhu let, jestliže není výdělečně činná, nemá nárok na jiný důchod a

- a) dosáhla věku 65 let, nebo
- b) je invalidní.

Důchod manželky náleží jen po dobu, po kterou trvá manželství.

(2) Důchod manželky činí 200 Kčs měsíčně.

*Díl devátý**Sociální důchod*

§ 52

(1) Sociální důchod může být přiznán občanu, jehož životní potřeby nejsou zabezpečeny, jestliže

- a) dosáhl věku 65 let, nebo
- b) je invalidní.

(2) Sociální důchod může být přiznán až do výše 1 000 Kčs měsíčně, je-li jediným zdrojem příjmu důchodce; má-li důchodce též jiný důchod nebo příjem, může být sociální důchod přiznán do takové výše, aby úhrn sociálního důchodu a jiného důchodu nebo příjmu činil 1 000 Kčs měsíčně. Je-li na důchod odkázán též rodinný příslušník důchodce uvedený v § 54 odst. 8, může být tento důchod přiznán až do výše 1 700 Kčs měsíčně; má-li důchodce nebo takový rodinný příslušník též jiný důchod nebo příjem, může být sociální důchod přiznán do takové výše, aby úhrn sociálního důchodu a jiného důchodu nebo příjmu činil 1 700 Kčs měsíčně. Splňují-li podmínky pro přiznání sociálního důchodu oba manželé (druh a družka), lze přiznat sociální důchod jen manželu (druhu), a to až do výše rozdílu mezi částkou 1 700 Kčs měsíčně a úhrnem důchodů a jiných příjmů obou manželů (druha a družky).

(3) Sociální důchod nenáleží od čtvrté splátky důchodu po dni umístění v ústavu sociální péče, jde-li o celoroční nebo týdenní pobyt, v psychiatrické léčebně nebo v léčebně pro dlouhodobě nemocné.

*Díl desátý**Osobní důchod*

§ 53

(1) Zvláště zasloužilým pracujícím v oboru hospodářství, vědy, školství, kultury, zdravotnictví, obrany a bezpečnosti vlasti, státní správy a v ji-

ných úsecích veřejné činnosti, jakož i pozůstalým po nich, může být přiznán osobní důchod. Vláda Československé socialistické republiky stanoví, který orgán je příslušný k rozhodování o osobním důchodu, a upraví podmínky pro přiznání osobního důchodu.

(2) Osobní důchod nahrazuje jiné důchody z důchodového zabezpečení a vyplácí se za stejných podmínek jako důchod (důchody), který nahrazuje.

*Díl jedenáctý**Společná ustanovení pro důchody*

§ 54

Úprava důchodů, které jsou jediným zdrojem příjmu

(1) Je-li starobní, invalidní, vdovský nebo strotčí důchod oboustranně osiřelého dítěte jediným zdrojem příjmu důchodce a nedosahuje částky 1 000 Kčs měsíčně, zvyšuje se na tuto částku; má-li důchodce též jiný důchod nebo příjem a úhrn důchodů a jiného příjmu nedosahuje částky 1 000 Kčs měsíčně, zvyšuje se důchod tak, aby tento úhrn činil 1 000 Kčs měsíčně.

(2) Je-li na starobní nebo invalidní důchod, který nedosahuje částky 1 700 Kčs měsíčně, odkázán též rodinný příslušník důchodce, zvyšuje se na tuto částku; má-li důchodce nebo takový rodinný příslušník též jiný důchod nebo příjem a úhrn důchodů a jiných příjmů nedosahuje částky 1 700 Kčs měsíčně, zvyšuje se důchod tak, aby tento úhrn činil 1 700 Kčs měsíčně. Splňují-li podmínky pro zvýšení důchodu oba manželé, zvýší se jen důchod náležející manželovi, a to o rozdíl mezi částkou 1 700 Kčs a úhrnem důchodů a jiných příjmů manželů.

(3) Starobní a invalidní důchod podle odstavců 1 a 2 se zvyšuje i nad nejvyšší procentní výměry těchto důchodů.

(4) Důchod se zvyšuje podle odstavců 1 až 3 jen tehdy, nemůže-li si důchodce, který není poživitelem starobního nebo invalidního důchodu, pro stáří, zdravotní stav nebo jiné vážné důvody zvýšit životní úroveň vlastní prací; to platí obdobně i pro rodinného příslušníka důchodce.

(5) Při zvýšení důchodu z důvodu jediného zdroje příjmu se nepřihlíží k příjmu z výdělečné činnosti důchodce staršího 70 let a jeho rodinného příslušníka staršího 70 let nebo z pracovní činnosti nepřesahující 60 pracovních dnů v kalendářním roce. Prováděcí předpis stanoví, co se rozumí příjmem důchodce a jeho rodinného příslušníka.

(6) Zvýšení důchodu z důvodu jediného zdroje příjmu se nezapočítává do výše důchodu rozhodné pro výpočet jiných důchodů.

[7] Občanu, který neplní vyživovací povinnost a je umístěn v ústavu sociální péče, jde-li o celoroční nebo týdenní pobyt, v psychiatrické léčebně nebo v léčebně pro dlouhodobě nemocné, nenáleží zvýšení důchodu z důvodu jediného zdroje příjmu od čtvrté splátky důchodu po dni umístění.

[8] Za rodinné příslušníky důchodce se považují, pokud žijí s důchodcem ve společné domácnosti a jsou na něj odkázáni výživou,

- a) manželka (manžel),
- b) děti, vnuci a sourozenci za podmínek uvedených v § 49 odst. 2,
- c) rodiče, prarodiče, tchán a tchyně, zeť a snacha,
- d) sestra nebo dcera ovdovělého, rozvedeného nebo svobodného důchodce, která pečuje o jeho nezaopatřené dítě ve věku do skončení povinné školní docházky,
- e) družka (druh), pokud žije s důchodcem aspoň tři měsíce a nemá důchod ani jiný příjem.

Souběh nároků na důchody a jejich výplatu

§ 55

Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu důchodu starobního, invalidního, částečného invalidního a za výsluhu let, vyplácí se jen jeden důchod a to vyšší (nejvyšší). Při současném splnění podmínek pro nárok na výplatu důchodu starobního, invalidního, částečného invalidního a za výsluhu let, avšak stejné výše, vyplácí se důchod, který si oprávněný zvolil. Dnem úpravy výplaty důchodů pro souběh zanikají nároky na důchody, které se nevyplácejí.

§ 56

[1] Jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu důchodu starobního, invalidního, částečného invalidního nebo za výsluhu let a na výplatu důchodu vdovského nebo sirotčího nebo jsou-li současně splněny podmínky nároku na výplatu důchodu vdovského a sirotčího, vyplácí se vyšší (nejvyšší) důchod v plné výši a ostatní důchody se vyplácejí ve výši jedné poloviny. Jsou-li však současně splněny podmínky nároku na výplatu starobního důchodu zvýšeného za dobu dalšího zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod a na výplatu vyššího vdovského důchodu, odečte se z výše starobního důchodu nejdříve uvedené zvýšení a ze zbylé části důchodu se vyplácí jedna polovina; toto zvýšení se přičítá k úhrnu takto stanovené části starobního důchodu a vdovského důchodu. Při stejné výši důchodů se vyplácí ve výši jedné poloviny vdovský nebo sirotčí důchod; při stejné výši vdovského a sirotčího důchodu se vyplácí ve výši jedné poloviny důchod, který si oprávněný zvolil.

[2] Nejvyšší výměry úhrnu vyplácených důchodů činí měsíčně

- a) 3 800 Kčs, jde-li o občana uvedeného v § 31 odst. 1 písm. a),
- b) 3 250 Kčs, jde-li o občana uvedeného v § 31 odst. 1 písm. b),
- c) 2 900 Kčs, jde-li o občana uvedeného v § 31 odst. 1 písm. c), nebo
- d) 2 800 Kčs.

[3] Přesahuje-li úhrn důchodů přípustnou nejvyšší výměru uvedenou v odstavci 2, sníží se důchod vdovský nebo sirotčí tak, aby úhrn důchodů tyto výměry nepřesáhl, nebo se uvedené důchody nevyplácejí.

[4] Při úpravě úhrnu vyplácených důchodů podle odstavců 2 a 3 se nepřihlíží k částce zvýšení starobního důchodu za dobu dalšího zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod; toto zvýšení náleží i nad nejvyšší výměry uvedené v odstavci 2 písm. b) až d), nejvýše však v takové částce, aby úhrn vyplácených důchodů nepřesáhl 3 800 Kčs měsíčně.

[5] Nejvyšší výměry uvedené v odstavci 2 písm. c) a d) se zvyšují o částku, o niž se starobní, invalidní nebo částečný invalidní důchod zvyšuje za dobu zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, nejvýše však do částky 3 250 Kčs měsíčně.

§ 57

Souběh vdovského důchodu s jiným důchodem a příjmem z výdělečné činnosti

[1] Jestliže pracující poživatelce vdovského důchodu náleží důchod starobní, invalidní, částečný invalidní nebo za výsluhu let, provede se nejdříve úprava podle § 56 a vdovský důchod nebo jeho část se krátí pro souběh s příjmem z výdělečné činnosti podle § 48.

[2] Při souběhu vyššího vdovského důchodu s nižším důchodem starobním, invalidním, částečným invalidním nebo za výsluhu let a s výdělkem nesmí být úhrn vyplácených důchodů po krácení nižší, než kolik by činil samotný důchod starobní, invalidní, částečný invalidní nebo důchod za výsluhu let, popřípadě krácený podle § 44.

§ 58

Souběh československých důchodů a důchodů vyplácených z ciziny

[1] Vyplácí-li se poživateli důchodu současně z ciziny důchod stejného druhu z jakéhokoli sociálního zabezpečení (pojištění, zaopatření), vyplácí se důchod z československého důchodového zabezpečení snížený o částku odpovídající zhodnocení doby zaměstnání v cizině nebo skutečnosti (např. pracovní úraz, válečné poškození) odškod-

něné též v cizině. Částka, o kterou se důchod snižuje, nesmí přesahovat výši důchodu vypláceného z ciziny; jde-li o snížení důchodu v důsledku zhodnocení doby zaměstnání v cizině, určuje se částka snížení podle poměru doby zaměstnání v Československé socialistické republice do vzniku nároku na důchod a v cizině.

(2) Vyplácí-li se poživateli důchodu současně z ciziny důchod jiného druhu z jakéhokoliv sociálního zabezpečení (pojištění, zaopatření), vyplácí se důchod z československého důchodového zabezpečení snížený o polovinu nižšího důchodu.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 platí jen tehdy, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva.

(4) Federální ministerstvo práce a sociálních věcí může v dohodě s ostatními zúčastněnými orgány stanovit, zejména z důvodů mezinárodní vzájemnosti, odchylky od ustanovení odstavců 1 a 2 ve prospěch poživatelů důchodů.

Díl dvanáctý

Odchylná ustanovení pro účastníky odboje

§ 59

Skupiny účastníků odboje

(1) Účastníky odboje jsou občané, kteří podle potvrzení příslušného vojenského orgánu splňují podmínky stanovené zákonem č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „účastníci odboje“). Pro účastníky odboje a pozůstalé po nich platí ostatní ustanovení tohoto zákona s odchylkami stanovenými v tomto dílu.

(2) Účastníci odboje se pro účely důchodového zabezpečení zařazují do čtyř skupin:

a) do I. skupiny se zařazují účastníci odboje,

1. jejichž odbojová činnost trvala aspoň čtyři roky, jestliže v této době aspoň šest měsíců
 - konali polní službu v ozbrojených útvech, nebo
 - byli vězněni z důvodů fašistické perzekuce,⁸⁾
2. kteří aspoň dva roky konali polní službu v ozbrojených útvech,
3. kteří byli výkonnými letci anebo parašutisty shozenými nebo vysazenými v týlu nepříteli,
4. kteří zemřeli v boji nebo v době věznění z důvodů fašistické perzekuce nebo se za uvedených okolností stali invalidními nebo

částečně invalidními, pokud tato invalidita trvá ke dni vzniku nároku na důchod, nebo

5. jejichž odbojová činnost trvala nepřetržitě od roku 1939 do osvobození;

b) do II. skupiny se zařazují účastníci odboje,

1. jejichž odbojová činnost trvala aspoň dva roky, jestliže v této době aspoň tři měsíce
 - konali polní službu v ozbrojených útvech, nebo
 - byli vězněni z důvodů fašistické perzekuce,
2. kteří aspoň šest měsíců konali polní službu v ozbrojených útvech, nebo
3. jejichž odbojová činnost trvala aspoň čtyři roky,

pokud nesplňují podmínky pro zařazení do I. skupiny;

c) do III. skupiny se zařazují účastníci odboje,

1. kteří byli příslušníky ozbrojených útvarů⁹⁾ nebo byli vězněni z důvodů fašistické perzekuce, nebo
2. jejichž odbojová činnost trvala aspoň rok, pokud nesplňují podmínky pro zařazení do I. nebo II. skupiny;

d) do IV. skupiny se zařazují účastníci odboje,

1. jejichž odbojová činnost trvala po dobu kratší než jeden rok, nebo
2. kteří byli účastníky povstání v květnu 1945,¹⁰⁾

pokud nesplňují podmínky pro zařazení do I., II. nebo III. skupiny.

(3) Nároky účastníků odboje z I. světové války a pozůstalých po nich upravuje prováděcí předpis.

§ 60

Průměrný měsíční výdělek

Jestliže účastník odboje změnil pro zdravotní postižení, které utrpěl v souvislosti s odbojovou činností, své dosavadní zaměstnání, zjišťuje se jeho průměrný měsíční výdělek pro výpočet důchodu, pokud je to pro něj výhodnější, z hrubých výdělků stejně kvalifikovaných zdravých pracovníků z povolání, jež účastník odboje dříve vykonával.

§ 61

Věk potřebný pro nárok na starobní důchod

(1) Věk potřebný pro nárok na starobní důchod účastníka odboje I. a II. skupiny se určí tak, že se od věku 60 let u muže a věku 55 let u ženy odečte jeden rok za každý započatý rok odbojové

⁸⁾ § 1 odst. 1 č. 1 písm. g) zákona č. 255/1946 Sb.

⁹⁾ § 1 odst. 1 č. 1 písm. a) až d) a č. 2 zákona č. 255/1946 Sb.

¹⁰⁾ Podle § 1 odst. 1 č. 1 písm. f) zákona č. 255/1946 Sb. je účastníkem povstání, kdo se zúčastnil povstání v květnu 1945, přičemž za boj padl, byl těžce raněn nebo utrpěl těžkou poruchu zdraví.

činnosti; potřebný věk však činí nejméně 55 let u muže a 50 let u ženy, jde-li o účastníka odboje I. skupiny, a nejméně 57 let u muže a 52 let u ženy, jde-li o účastníka odboje II. skupiny.

(2) Věk potřebný pro nárok na starobní důchod účastníka odboje III. skupiny, který byl aspoň šest měsíců vězněn z důvodů fašistické perzekuce, činí 59 let u muže a 54 let u ženy.

(3) Věk potřebný pro nárok na starobní důchod účastníce odboje činí 55 let, pokud ustanovení odstavců 1 a 2 nejsou pro ni výhodnější.

(4) Jsou-li jiná ustanovení tohoto zákona o věku potřebném pro nárok na starobní důchod výhodnější, platí tato jiná ustanovení.

§ 62

Věk potřebný pro nárok na poměrný starobní důchod

(1) Věk potřebný pro nárok na poměrný starobní důchod účastníka odboje I. a II. skupiny se určí tak, že se od věku 65 let odečte jeden rok za každý započatý rok odbojové činnosti; potřebný věk však činí nejméně 60 let u účastníka odboje I. skupiny a 62 let, jde-li o účastníka odboje II. skupiny.

(2) Věk potřebný pro nárok na poměrný starobní důchod účastníce odboje I. a II. skupiny, která byla zaměstnána aspoň 20 roků, se určí tak, že se od věku 60 let odečte jeden rok za každý započatý rok odbojové činnosti; potřebný věk však činí nejméně 55 let, jde-li o účastníka odboje I. skupiny, a 57 let, jde-li o účastníka odboje II. skupiny.

(3) Věk potřebný pro nárok na poměrný starobní důchod účastníka odboje III. skupiny, který byl aspoň šest měsíců vězněn z důvodů fašistické perzekuce, činí 64 let, a jde-li o ženu, která byla zaměstnána aspoň 20 roků, 59 let.

§ 63

Výše starobního a invalidního důchodu

(1) Základní výměra starobního a invalidního důchodu činí pro účastníky odboje

skupiny	
I.	60 %
II.	55 %
III. a IV.	50 %

průměrného měsíčního výdělku.

(2) Ustanovení § 22 odst. 2 a 4 a § 30 odst. 3 a 5 platí s tím, že

- a) procentní zvýšení základní výměry za každý rok zaměstnání náleží účastníkům odboje I. a II. skupiny od 21. roku zaměstnání,

b) omezení procentního zvýšení na 25 % průměrného měsíčního výdělku platí jen pro účastníky odboje II., III. a IV. skupiny, pokud nejsou pro ně výhodnější jiná ustanovení tohoto zákona.

(3) Za každý započatý rok odbojové činnosti se zvyšuje starobní a invalidní důchod účastníka odboje

skupiny	měsíčně o Kčs
I.	120
II. a III.	100
IV.	80.

Zvýšení důchodu o tyto částky náleží i nad hranice stanovené v odstavci 2.

(4) Invalidní a částečný invalidní důchod účastníka odboje, jehož invalidita nebo částečná invalidita vznikla v souvislosti s odbojovou činností, se posuzuje podle ustanovení o invalidním a částečném invalidním důchodu při pracovním úrazu. Souvislost invalidity nebo částečné invalidity s účastí v odboji se předpokládá, není-li povahou případu vyloučena.

§ 64

Nejvyšší a nejnižší výměra starobního a invalidního důchodu

(1) Nejvyšší výměra starobního a invalidního důchodu účastníka odboje činí 3 800 Kčs měsíčně.

(2) Nejnižší výměra starobního a invalidního důchodu činí, jde-li o účastníka odboje

skupiny	měsíčně Kčs
I.	2 090
II.	1 750
III.	1 500
IV.	1 410.

(3) Nejnižší výměra částečného invalidního důchodu účastníka odboje činí polovinu nejnižší výměry invalidního důchodu.

(4) Nejvyšší procentní výměra starobního a invalidního důchodu účastníka odboje činí 100 % průměrného měsíčního výdělku uvedeného v § 24 odst. 5; to však neplatí, jde-li o starobní nebo invalidní důchod náležející v nejnižší výměře.

(5) Nejvyšší výměry úhrnů vyplacených důchodů činí 3 800 Kčs měsíčně, je-li jedním z vyplacených důchodů starobní, invalidní nebo částečný invalidní důchod účastníka odboje.

§ 65

Vdovský důchod účastníce odboje a důchody pozůstalých po účastnících odboje

(1) Vdově po účastníku odboje náleží vdovský důchod, splní-li se některá z podmínek stanove-

ných v § 46 odst. 2 písm. a), c) až e) i po uplynutí dvou roků po zániku dřívějšího nároku na vdovský důchod.

(2) Nejnižší výměra vdovského důchodu vdovy po účastníku odboje I. skupiny činí 1 300 Kčs měsíčně, po účastníku odboje II. skupiny 1 100 Kčs měsíčně a po účastníku odboje III. a IV. skupiny 1 070 Kčs měsíčně. Ustanovení § 47 odst. 5 a 6 platí přitom i zde.

(3) Jde-li o účastníci odboje, která nemá přímek ze zaměstnání nebo z jiné výdělečné činnosti a pobírá jen vdovský důchod nebo vdovský a částečný invalidní důchod, činí nejnižší výměra vdovského důchodu nebo úhrnu těchto důchodů částku uvedenou v § 64 odst. 2 podle toho, do které skupiny účastníků odboje je zařazena.

(4) Vdovský důchod se vdově výdělečně činné nekrátí, jde-li o účastníci odboje nebo vdovu po účastníku odboje.

(5) Nejnižší výměra starobního nebo invalidního důchodu vdovy po účastníku odboje, která nemá nárok na vdovský důchod, činí 1 300 Kčs měsíčně, jde-li o vdovu po účastníku odboje I. skupiny, 1 100 Kčs měsíčně, jde-li o vdovu po účastníku odboje II. skupiny, a 1 070 Kčs měsíčně, jde-li o vdovu po účastníku odboje III. a IV. skupiny.

(6) Nejnižší výměra sirotčího důchodu jednostranně osiřelého dítěte po účastníku odboje činí 600 Kčs měsíčně a sirotčího důchodu oboustranně osiřelého dítěte po účastníku odboje 800 Kčs měsíčně.

§ 66

Výše sociálního důchodu

(1) Je-li účastníku odboje přiznán sociální důchod, poskytuje se účastníku odboje

skupiny	ve výši Kčs měsíčně
I.	2 090
II.	1 750
III.	1 500
IV.	1 410.

(2) Je-li vdově po účastníku odboje přiznán sociální důchod, poskytuje se nejméně ve výši stanovené v § 65 odst. 2.

§ 67

Výše důchodů rodičů účastníka odboje

Jestliže se rodičům účastníka odboje, který v souvislosti s odbojovou činností padl, byl popraven nebo zemřel ve vězení, poskytuje důchod starobní, invalidní, vdovský nebo sociální, náleží tento důchod, jde-li o jednotlivce, nejméně ve výši 1 000 Kčs měsíčně, a jde-li o manželskou dvojici, nejméně ve výši 1 700 Kčs měsíčně. Při úhrnu důchodů náležejících rodiči (rodičům) se zvýšení pří-

zná k důchodu vyššímu (nejvyššímu) tak, aby úhrn důchodů dosáhl částky 1 000 Kčs měsíčně, popřípadě 1 700 Kčs měsíčně.

§ 68

Úprava důchodů, které jsou jediným zdrojem příjmu

(1) Je-li vdovský důchod vdovy po účastníku odboje jediným zdrojem příjmu vdovy a nedosahuje částky 1 100 Kčs měsíčně, zvyšuje se na tuto částku. Ustanovení § 54 odst. 1 části věty za středníkem a odst. 4 platí obdobně.

(2) Jestliže důchod (úhrn důchodů) nedosahuje částky 1 800 Kčs měsíčně a je jediným zdrojem příjmu důchodce a jeho rodinného příslušníka, z nichž jeden je účastníkem odboje, zvyšuje se důchod (úhrn důchodů) na tuto částku. Ustanovení § 54 odst. 2 a 4 platí obdobně.

§ 69

Důchod, popřípadě úhrn důchodů, účastníka odboje spolu se zvýšením důchodu pro bezmocnost nesmí přesáhnout měsíčně částku uvedenou v § 70 odst. 2 písm. a).

HLAVA TŘETÍ

ZVÝŠENÍ DŮCHODU PRO BEZMOCNOST

§ 70

(1) Je-li důchodce trvale tak bezmocný, že potřebuje ošetření a obsluhu jinou osobou, zvyšuje se mu důchod, popřípadě úhrn důchodů,

- a) při částečné bezmocnosti o 200 Kčs měsíčně,
- b) při převážné bezmocnosti o 400 Kčs měsíčně,
- c) při úplné bezmocnosti o 600 Kčs měsíčně.

(2) Důchod, popřípadě úhrn důchodů, spolu se zvýšením důchodu pro bezmocnost nesmí přesáhnout měsíčně částku

- a) 3 800 Kčs, jde-li o občana uvedeného v § 31 odst. 1 písm. a),
- b) 3 250 Kčs, jde-li o občana uvedeného v § 31 odst. 1 písm. b),
- c) 2 900 Kčs, jde-li o občana uvedeného v § 31 odst. 1 písm. c), nebo
- d) 2 800 Kčs.

(3) Sirotčí důchod se zvyšuje pro bezmocnost nejdříve od sedmého roku věku dítěte.

(4) Zvýšení důchodu pro bezmocnost se nevyplácí, je-li důchodce přijat do ústavního zařízení léčebně preventivní péče nebo umístěn v ústavu sociální péče s týdenním nebo celoročním pobytem, popřípadě v internátní škole, počínajíc čtvrtou měsíční splátkou důchodu splatnou po dni přijetí nebo umístění.

HLAVA ČTVRTÁ

VÝCHOVNÉ K DŮCHODŮM A PŘÍPLATEK K VÝCHOVNÉMU

§ 71

(1) Výchovné náleží na každé dítě

- a) poživateli důchodu starobního, invalidního, za výsluhu let, osobního nebo sociálního,
- b) poživatelce vdovského důchodu, pokud není účastna nemocenského zabezpečení a má v přímém zaopatření aspoň jedno dítě ve věku do tří let nebo dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené a vyžadující mimořádnou péči.

(2) Dítětem podle odstavce 1 se rozumí

- a) vlastní (osvojené) dítě důchodce,
- b) dítě, které důchodce převzal do péče nahrazující péči rodičů, pokud dítě je na něho převážně odkázáno výživou, kterou dítěti nemohou ze závažných příčin zajistit jeho rodiče, a
- c) dítě, které důchodce převzal do pěstounské péče,

Jestliže dítě splňuje podmínky uvedené v § 49 odst. 2.

(3) Výchovné nenáleží na dítě, kterému se poskytuje invalidní důchod.

(4) Výchovné činí měsíčně

na jedno dítě	200 Kčs,
na dvě děti	650 Kčs,
na tři děti	1 210 Kčs,
na čtyři děti	1 720 Kčs

a zvyšuje se na každé další dítě o 350 Kčs měsíčně.

Výše výchovného na jedno dítě poživatele invalidního důchodu činí 250 Kčs měsíčně.

(5) Jde-li o nezaopatřené dítě starší jednoho roku, které je dlouhodobě těžce zdravotně postižené a vyžaduje mimořádnou péči, poskytuje se k výchovnému příplatek ve výši

- a) 500 Kčs měsíčně nebo
- b) 700 Kčs měsíčně, jde-li o dítě, které vyžaduje mimořádnou péči zvlášť náročnou.

Podmínkou je, že dítě není umístěno v zařízení s týdenním nebo celoročním pobytem pro takové děti, a jde-li o příplatek podle ustanovení písmene b), ani v zařízení s denní docházkou. Příplatek podle ustanovení písmene a) náleží, nesplňuje-li dítě podmínky pro příplatek podle ustanovení písmene b) jen proto, že je umístěno v zařízení s denní docházkou.

(6) Má-li nárok na výchovné na totéž nezaopatřené dítě několik poživatelů důchodů, náleží výchovné tomu, kdo má nárok na vyšší výchovné,

a při nároku na výchovné ve stejné výši tomu, kdo má dítě v přímém zaopatření. Je-li tato podmínka splněna u několika poživatelů důchodů a nedohodnou-li se, komu z nich má být výchovné poskytováno, náleží přednostně matce.

(7) Je-li dítě v přímém zaopatření jiného občana než poživatele důchodu, kterému bylo výchovné přiznáno, vyplácí se výchovné tomuto občanu; výchovné na dítě, které je v zaopatření ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo o mládež s celoročním nebo týdenním pobytem z jiných důvodů než z důvodu léčení, popřípadě z důvodů plnění povinné školní docházky nebo přípravy na budoucí povolání, se vyplácí tomuto ústavu. Zvláštní předpisy upravují výplatu výchovného místnímu národnímu výboru, není-li o dítě řádně pečováno.¹¹⁾

(8) Má-li se výchovné na více dětí téhož oprávněného vyplácet různým příjemcům, rozdělí se celková částka připadající na všechny děti stejnou poměrnou částí na každé dítě.

HLAVA PÁTÁ

DALŠÍ DÁVKY POSKYTOVANÉ DŮCHODCŮM

§ 72

(1) Lázeňská péče, podpora při narození dítěte a pohřebné se poskytují poživatelům důchodů a jejich rodinným příslušníkům uvedeným v § 54 odst. 8 za podmínek a ve výši jako pracujícím v pracovním poměru podle předpisů o nemocenském pojištění, pokud podmínky pro jejich poskytnutí byly splněny v době trvání nároku na důchod nebo v ochranné lhůtě a nelze-li je poskytnout podle předpisů o nemocenském pojištění nebo jiných předpisů nemocenského zabezpečení.

(2) Ochranná lhůta činí 42 dnů ode dne, kterým zanikl nárok na důchod. U žen, kterým zanikl nárok na důchod v době těhotenství, činí ochranná lhůta šest měsíců.

ČÁST TŘETÍ

SOCIÁLNÍ PÉČE

HLAVA PRVNÍ

ROZSAH SOCIÁLNÍ PÉČE

§ 73

(1) Sociální péčí zajišťuje stát pomoc občanům, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zabezpečeny příjmy z pracovní činnosti, dávkami důchodového nebo nemocenského zabezpečení, popřípadě jinými příjmy, a občanům, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku, anebo kteří bez pomoci společnosti nemo-

¹¹⁾ Zákon č. 117/1966 Sb., o některých důsledcích zanedbávání péče o děti, ve znění zákona č. 99/1972 Sb.

hou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry.

[2] V oblasti sociální péče stát zajišťuje poradenskou a výchovnou činnost, zejména výchovu k odpovědnému rodičovství, k upevňování rodinných vztahů a k vzájemné pomoci mezi občany, především pomoci občanům těžce zdravotně postiženým a starým občanům, a poskytuje další dávky a služby.

[3] Při plnění úkolů sociální péče národní výbory úzce spolupracují s jinými státními orgány a společenskými a jinými socialistickými organizacemi.

[4] Organizace umožňují svým bývalým pracovníkům (členům výrobních družstev a členům jednotných zemědělských družstev), kteří odešli do starobního nebo invalidního důchodu, účast na kulturních, společenských, rekreačních a jiných akcích organizace a na závodním stravování, pokud je organizace poskytuje svým pracovníkům (členům).

[5] Sociální péče zahrnuje zejména péči o

- a) rodinu a děti,
- b) občany konající službu v ozbrojených silách a členy jejich rodin,
- c) občany se změněnou pracovní schopností,
- d) občany těžce zdravotně postižené,
- e) staré občany,
- f) občany, kteří potřebují zvláštní pomoc,
- g) občany společensky nepřízpůsobené.

[6] V rámci sociální péče se poskytují zejména tyto dávky a služby:

- a) peněžité dávky,
- b) věcné dávky,
- c) výchovná a poradenská péče,
- d) sociálněprávní ochrana,
- e) pracovní rehabilitace,
- f) ústavní sociální péče,
- g) péče v ostatních zařízeních sociální péče,
- h) pečovatelská služba,
- i) stravování,
- j) kulturní a rekreační péče,
- k) mimořádné výhody pro některé skupiny občanů těžce zdravotně postižených,
- l) bezúročné půjčky.

HLAVA DRUHÁ

PÉČE O RODINU A DĚTI

§ 74

Pomoc rodinám s dětmi

[1] Národní výbory poskytují k zajištění životních potřeb nezaopatřeným dětem, jejich rodi-

čům, zejména osamělým matkám (otcům) pečujícím o nezaopatřené děti, ženám v době těhotenství a popřípadě dalším občanům, kteří mají v přímé péči nezaopatřené dítě, služby a dávky sociální péče, a to zejména příspěvek na výživu dítěte, vdovecký příspěvek, příspěvek na rekreaci dětí důchodce a další peněžité dávky, věcné dávky, pečovatelskou službu a péči v zařízeních sociální péče.

[2] Národní výbory ve spolupráci se školami, zdravotnickými zařízeními a dalšími organizacemi připravují děti a mládež poradenskou a výchovnou činností na manželství a odpovědné rodičovství, napomáhají vytváření příznivých vztahů v rodinách ohrožených rozvratem a přispívají k překonávání důsledků tohoto rozvratu. K plnění těchto úkolů zřizují národní výbory též manželské a předmanželské poradny. Národní výbory zjišťují případy ohroženého nebo narušeného vývoje dětí, působí k odstranění jeho příčin a důsledků a zabezpečují sociálněprávní ochranu těchto dětí.

[3] Podmínky a výši příspěvku na výživu dítěte a příspěvku na rekreaci dětí důchodce stanoví prováděcí předpis.

§ 75

Vdovecký příspěvek

[1] Nárok na vdovecký příspěvek má ovdovělý muž, pečuje-li aspoň o jedno nezaopatřené dítě uvedené v § 71 odst. 2 a jeho příjem nepřesahuje 4 000 Kčs měsíčně.

[2] Vdovecký příspěvek činí měsíčně

- a) 500 Kčs, nepřesahuje-li příjem ovdovělého muže částku 2 000 Kčs měsíčně,
- b) 400 Kčs, má-li ovdovělý muž příjem ve výši 2 001 Kčs až 3 000 Kčs měsíčně, nebo
- c) 300 Kčs, má-li ovdovělý muž příjem ve výši 3 001 Kčs až 4 000 Kčs měsíčně.

[3] Nárok na vdovecký příspěvek zaniká, uzavře-li ovdovělý muž znovu manželství.

[4] Prováděcí předpis stanoví, co se rozumí příjmem ovdovělého muže a za jaké období se zjišťuje.

HLAVA TŘETÍ

ZABEZPEČENÍ OBČANŮ KONAJÍCÍCH SLUŽBU V OZBROJENÝCH SILÁCH A ČLENŮ JEJICH RODIN

Zaopatřovací příspěvek

§ 76

[1] Zaopatřovací příspěvek náleží, koná-li občan základní (náhradní) službu v ozbrojených silách Československé socialistické republiky (dále jen „voják“),

- a) dítěti vojáka uvedenému v § 71 odst. 2; dítěti, které je svěřeno do pěstounské péče, však nenáleží zaopatřovací příspěvek z důvodu rodinného vztahu k rodičům,
- b) manželce vojáka, která pečuje o dítě ve věku do tří let nebo je invalidní anebo z jiného vážného důvodu není výdělečně činná,
- c) rozvedené manželce vojáka, která pečuje o jeho dítě ve věku do tří let,
- d) družce vojáka, která s ním žila ve společné domácnosti v době jeho nástupu základní (náhradní) služby aspoň tři měsíce a nadále v ní setrvává a pečuje o jeho dítě ve věku do tří let,
- e) matce dítěte vojáka, která není provdána a pečuje o jeho dítě ve věku do tří let,
- f) zletilé příbuzné vojáka nebo manželky vojáka, která pečuje o jeho dítě ve věku do tří let, jehož matka zemřela nebo nemůže z vážných zdravotních důvodů o dítě pečovat anebo dítě opustila, nepobírá-li zaopatřovací příspěvek manželka vojáka,
- g) občanu, jemuž bylo dítě vojáka ve věku do tří let svěřeno rozhodnutím příslušného orgánu do péče nahrazující péči rodičů, nepobírá-li zaopatřovací příspěvek z důvodu péče o toto dítě manželka vojáka,
- h) občanu, kterému soud přiznal vůči vojákovi výživné nebo příspěvek na výživu, a
- i) manželce ženy, která nastoupila základní (náhradní) službu, je-li invalidní a odkázán výživou na manželku.

(2) Zaopatřovací příspěvek náleží oprávněným uvedeným v odstavci 1 také tehdy, nemá-li občan nárok na zabezpečení při vojenském cvičení a dalších druzích služby v ozbrojených silách.

§ 77

(1) Zaopatřovací příspěvek činí měsíčně

- a) 400 Kčs, jde-li o dítě,
- b) 650 Kčs, jde-li o ostatní oprávněné; bylo-li však v těchto případech přiznáno výživné (příspěvek na výživu) vůči vojákovi, náleží zaopatřovací příspěvek ve výši výživného (příspěvku na výživu), nejvýše však v částce 650 Kčs.

(2) Zaopatřovací příspěvek dítěte se vyplácí tomu, kdo má dítě v přímém zaopatrění; zaopatřovací příspěvek dítěte, které je v zaopatrění ústavu (zařízení) pro péči o děti nebo mládež s celoročním nebo týdenním pobytem z jiných důvodů než z důvodu léčení, popřípadě z důvodů plnění povinné školní docházky nebo přípravy pro budoucí povolání, se vyplácí tomuto ústavu.

(3) Zaopatřovací příspěvek občanů uvede-

ných v § 76 odst. 1 písm. b) a h), kteří nepečují o dítě, se krátí o polovinu částky, o kterou úhrn zaopatřovacího příspěvku a průměru hrubých příjmů z výdělečné činnosti, dosažených za období nepřesahující šest kalendářních měsíců, převyšuje 1 500 Kčs měsíčně.

§ 78

(1) Zaopatřovací příspěvek náleží od prvního dne základní (náhradní) služby; splní-li se podmínky pro nárok na zaopatřovací příspěvek teprve po nástupu této služby, vzniká nárok dnem splnění podmínek. Má-li však voják nárok na náhradu mzdy (příjmu) za dobu po nástupu této služby, náleží zaopatřovací příspěvek až ode dne následujícího po posledním dni, za který ještě náležela tato náhrada.

(2) Nárok na zaopatřovací příspěvek zaniká dnem, kterým pominula některá z podmínek pro trvání nároku. Pomine-li však některá z podmínek trvání nároku až po 22. dni v měsíci, zaniká nárok na zaopatřovací příspěvek až posledním dnem tohoto kalendářního měsíce; trvá-li však základní (náhradní) služba aspoň po část měsíce, náleží zaopatřovací příspěvek po celý kalendářní měsíc.

(3) Splňuje-li oprávněný podmínky pro poskytování zaopatřovacího příspěvku z různých důvodů, náleží jen jeden zaopatřovací příspěvek, a to vyšší.

§ 79

Příspěvek na úhradu za užívání bytu vojáka

(1) Vojáku náleží příspěvek na úhradu za užívání bytu. Tento příspěvek náleží také tehdy, nemá-li občan nárok na zabezpečení při vojenském cvičení a dalších druzích služby v ozbrojených silách.

(2) Pro nárok na příspěvek na úhradu za užívání bytu vojáka platí obdobně § 78 odst. 1 a 2.

(3) Podmínky a způsob poskytování příspěvku na úhradu za užívání bytu vojáka a jeho výši stanoví prováděcí předpis.

HLAVA ČTVRTÁ

PÉČE O OBČANY SE ZMĚNĚNOU PRACOVNÍ SCHOPNOSTÍ

§ 80

Občané se změněnou pracovní schopností

Občanem se změněnou pracovní schopností je občan, který má pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav podstatně omezenou možnost pracovního uplatnění, popřípadě přípravy k pracovnímu uplatnění; občan se změněnou pracovní schopností jsou též poživatelé důchodů podmíněných dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, pokud jim zachovaná pracovní schopnost dovoluje

pracovní uplatnění nebo přípravu pro toto uplatnění.

§ 81

Občané se změněnou pracovní schopností s těžším zdravotním postižením

(1) Občany se změněnou pracovní schopností s těžším zdravotním postižením jsou občané, kteří mají mimořádně omezenou možnost pracovního uplatnění včetně přípravy k němu a mohou se uplatnit jen ve zcela úzkém okruhu zaměstnání, popřípadě v zaměstnání za mimořádně upravených pracovních podmínek. Tito občané se umísťují zejména do výrobních družstev invalidů, do hospodářských zařízení svazů invalidů a do chráněných dílen a pracovišť, které zřizují nebo vyhrazuji organizace.

(2) Národní výbory mohou poskytovat organizacím příspěvky na zřizování chráněných dílen a pracovišť.

§ 82

Pracovní rehabilitace

(1) Občanům se změněnou pracovní schopností se poskytuje pracovní rehabilitace jako souvislá péče směřující k tomu, aby mohli vykonávat dosavadní nebo jiné vhodné zaměstnání; zahrnuje poradenskou službu při volbě povolání nebo jiného pracovního uplatnění, přípravu pro pracovní uplatnění, umísťování do zaměstnání a vytváření vhodných podmínek pro výkon zaměstnání.

(2) Poradenskou službu poskytují a umísťování občanů se změněnou pracovní schopností do zaměstnání provádějí národní výbory. Přípravu pro pracovní uplatnění a vhodné podmínky pro výkon zaměstnání zajišťují organizace; tuto přípravu mohou též zajišťovat národní výbory. Umísťování do zaměstnání a zabezpečení přípravy pro povolání mladistvých upravují zvláštní předpisy.¹²⁾

(3) Národní výbory v součinnosti se zařízeními státní zdravotní správy a s orgány Revolučního odborového hnutí, popřípadě jiných společenských organizací, sledují vliv přípravy pro pracovní uplatnění, výkonu zaměstnání a pracovního prostředí na zdravotní stav občanů se změněnou pracovní schopností a zjišťují potřebu další pomoci.

§ 83

Hmotné zabezpečení

Hmotné zabezpečení občanů se změněnou

pracovní schopností v době jejich pracovní rehabilitace zahrnuje příspěvek před umístěním do zaměstnání, příspěvek po dobu přípravy pro pracovní uplatnění a náhradu nutných výloh spojených s touto přípravou.

§ 84

Evidence občanů se změněnou pracovní schopností

Péče o občany se změněnou pracovní schopností včetně hmotného zabezpečení se poskytuje občanům zařazeným do zvláštní evidence národního výboru. Občan se změněnou pracovní schopností může být vyřazen z této evidence, zejména tehdy, jestliže odmítne bez vážného důvodu nastoupit vhodné zaměstnání zprostředkované národním výborem.

§ 85

Prováděcí předpis podrobněji vymezí okruh občanů se změněnou pracovní schopností a upravit vedení evidence, provádění pracovní rehabilitace, přípravu pro pracovní uplatnění včetně úhrady nákladů, péči o mladistvé občany se změněnou pracovní schopností, hmotné zabezpečení v době pracovní rehabilitace, příspěvky poskytované organizacím národními výbory a povinnosti organizací v péči o občany se změněnou pracovní schopností.

HLAVA PÁTÁ

PÉČE O TĚŽCE ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ OBČANY A STARÉ OBČANY

§ 86

(1) Občanům těžce zdravotně postiženým, zejména nevidomým a občanům s těžkým postižením pohybového nebo nosného ústrojí, poskytují národní výbory služby, věcné dávky, peněžité dávky a bezúročné půjčky k překonání obtíží vyplývajících z jejich postižení. Zajišťuje se jim zejména společné stravování a rekreace, poskytuje pečovatelská služba a pomůcky potřebné k odstranění, zmírnění nebo překonání následků jejich postižení; místo těchto pomůcek může být poskytnut peněžitý příspěvek na jejich opatření.

(2) Občanům s těžkým tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením, které podstatně omezuje jejich pohybovou nebo orientační schopnost,

¹²⁾ Zákon č. 70/1958 Sb., o úkolech podniků a národních výborů na úseku péče o pracovní síly, ve znění zákona práce č. 65/1965 Sb.

§ 5 vládního nařízení č. 92/1958 Sb., kterým se provádí zákon č. 70/1958 Sb., o úkolech podniků a národních výborů na úseku péče o pracovní síly.

§ 85 až 87, 90 a 92 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení.

§ 132 až 134 a 139 vyhlášky č. 128/1975 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení.

se poskytují podle druhu a stupně postižení mimořádné výhody, zejména v dopravě nebo při potřebě průvodce.

§ 87

(1) Dospělým občanům s těžkým tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením, popřípadě při kombinaci těchto postižení, kteří potřebují ústavní péči, se v ústavech sociální péče pro dospělé občany takto postižené poskytuje zejména bydlení, zaopatření, zdravotní péče, rehabilitace, kulturní a rekreační péče a v případě potřeby osobní vybavení, a umožňuje se jim s přihlédnutím ke stupni postižení též přiměřené pracovní uplatnění.

(2) Dětem a mládeži s těžkým tělesným postižením nebo tělesným postižením v kombinaci s jiným postižením, které znemožňuje nebo podstatně ztěžuje výchovu, vzdělávání a přípravu pro povolání, se v ústavech sociální péče pro mládež takto postiženou poskytuje zejména bydlení, zaopatření, osobní vybavení, zdravotní péče, rehabilitace, kulturní a rekreační péče, výchovná péče, vzdělání a příprava pro povolání.

(3) Dětem a mládeži s těžkým mentálním postižením se poskytuje v ústavech sociální péče pro mládež takto postiženou zejména bydlení, zaopatření, osobní vybavení, zdravotní péče, rehabilitace, výchova zaměřená též k pracovní činnosti, kulturní a rekreační péče.

(4) Ústavní péče podle odstavců 1 až 3 se poskytuje formou celoročního, týdenního nebo denního pobytu, popřípadě přechodného pobytu.

§ 88

Starým občanům poskytují národní výbory služby a dávky sociální péče, kterými se usnadňuje život ve stáří a umožňuje uspokojování zvláštních potřeb odůvodněných stárnutím. Udržování domácnosti a osobní péče se jim zajišťuje poskytováním pečovatelské služby; umožňuje se jim dále účast na společném stravování. Vytvářením vhodných podmínek se jim umožňuje aktivní účast na společenském, kulturním a veřejném životě podle jejich zájmů a zdravotního stavu a účast na rekreaci.

§ 89

Starým občanům, zejména těm, kteří pro trvalé změny zdravotního stavu potřebují soustavnou péči, se poskytuje zejména bydlení, zaopatření, v případě potřeby osobní vybavení, zdravotní péče, rehabilitace, kulturní a rekreační péče v ústavech sociální péče pro staré občany, pokud zdravotní stav nevyžaduje léčení a ošetřování

v ústavním zařízení léčebně preventivní péče. Ústavní péče se poskytuje formou celoročního, týdenního nebo denního pobytu, popřípadě přechodného pobytu. Starým občanům může být poskytována potřebná péče též v zařízeních pro denní pobyt, popřípadě v jiných zařízeních sociální péče.

HLAVA ŠESTÁ

PÉČE O OBČANY, KTERÍ POTŘEBUJÍ ZVLÁŠTNÍ POMOC, A O OBČANY SPOLEČENSKY NEPŘÍZPŮSOBENÉ

§ 90

Občanům, kteří se přechodně ocitli v mimořádně obtížných poměrech nebo kteří v nich žijí, zejména v důsledku návyků pramenících z odlišného způsobu života v minulosti, se poskytuje výchovná a poradenská péče, další služby, věcné dávky, popřípadě peněžité dávky a bezúročné půjčky, aby mohli tyto poměry překonat, pokud tak nemohou učinit vlastním přičiněním.

§ 91

(1) Národní výbory ve spolupráci s ostatními státními orgány, společenskými a jinými organizacemi poskytují péči občanům společensky nepřizpůsobeným (například občanům po skončení protialkoholního nebo protitoxikomanického léčení, po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody), již se sleduje řešení sociálních důsledků jejich společenské nepřizpůsobenosti. Cílem této péče je vytvářet aktivní vztah těchto občanů k práci a společnosti a napomáhat k tomu, aby vedli řádný způsob života.

(2) Společensky nepřizpůsobeným občanům se poskytuje zejména pomoc při pracovním umístění,¹³⁾ výchovná a poradenská péče, pomoc při ubytování a ubytování v zařízeních sociální péče, věcné dávky, popřípadě peněžité dávky a bezúročné půjčky.

HLAVA SEDMÁ

ÚHRADA NÁKLADŮ SOCIÁLNÍ PÉČE

§ 92

(1) Dávky a služby sociální péče se poskytují bez úhrady nákladů nebo za plnou anebo částečnou úhradu. O povinnosti příjemce uhradit náklady za poskytnutou dávku nebo službu sociální péče rozhoduje národní výbor, který dávku nebo službu sociální péče poskytl.

(2) Dávkami a službami sociální péče, za něž nelze vyžadovat úhradu, jsou:

¹³⁾ § 97 odst. 3 zákona č. 121/1975 Sb.

- a) vdovecký příspěvek,
- b) zaopatřovací příspěvek,
- c) příspěvek na úhradu za užívání bytu vojáka,
- d) péče o občany se změněnou pracovní schopností včetně jejich hmotného zabezpečení,
- e) mimořádné výhody a peněžitě dávky pro některé skupiny občanů těžce zdravotně postižených a některé nezbytné úkony pečovatelské služby,
- f) výchovná a poradenská péče,
- g) sociálněprávní ochrana,
- h) další služby a dávky stanovené prováděcím předpisem.

(3) Za sociálně potřebné občany hradí náklady na ostatní dávky a služby sociální péče plně nebo částečně stát. V těchto případech však může národní výbor požadovat od osob povinných výživou vůči tomuto občanovi úhradu nákladů za dávku nebo službu, a to postupně od manžela (manželky), dětí nebo rodičů občana, jemuž dávka nebo služba byla poskytnuta; od dětí lze úhradu nákladů požadovat jen tehdy, pokud nevznikl rodiči nárok na starobní nebo invalidní důchod nebo na důchod za výsluhu let, a od rodičů jen tehdy, pokud byla dávka nebo služba poskytnuta nezaopatřenému dítěti.

(4) Nedojde-li mezi národním výborem a osobami uvedenými v odstavci 3 k dohodě o úhradě nákladů za poskytnuté dávky nebo služby, rozhodne o povinnosti těchto osob uhradit náklady a o výši této úhrady soud na návrh národního výboru. O úhradě nákladů ústavní sociální péče poskytované nezaopatřeným dětem, které mají hradit jejich rodiče, však rozhoduje národní výbor.

(5) Za sociálně potřebného se považuje občan, jehož výživa není zabezpečena vlastními příjmy nebo výživným, popřípadě příspěvkem na výživu.

(6) Při stanovení výše úhrady podle odstavců 1, 3 a 4 se vychází z příjmů a rodinných a majetkových poměrů občana, od něhož se úhrada požaduje; při změně těchto poměrů se může výše úhrady upravit znovu ode dne jejich změny. Jde-li o opětující se plnění, lze uložit též povinnost uhrazovat částky, které se stanou splatnými teprve v budoucnu. Částky dlužné za poskytnutí dávky nebo služby se neúrokuje.

§ 93

Za pobyt v ústavech sociální péče hradí občané náklady za stravu, bydlení a nezbytné služby. Výši nákladů, způsob jejich úhrady a případy, kdy se úhrada nákladů nepožaduje, stanoví prováděcí předpis.

ČÁST ČTVRTÁ

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

HLAVA PRVNÍ

OBEČNÁ USTANOVENÍ O NÁROCÍCH A VÝPLATÁCH DÁVEK A POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

§ 94

Vznik nároku na dávku a její výplatu

(1) Nárok na dávku důchodového zabezpečení a sociální péče (dále jen „dávka“) vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem, popřípadě prováděcími předpisy.

(2) Nárok na výplatu dávky vzniká splněním podmínek stanovených pro vznik nároku na dávku a na její výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení dávky, pokud není stanoveno, že takové žádosti není třeba.

(3) Dávka, na kterou vzniká nárok rozhodnutím příslušného orgánu, může být přiznána a vyplácena nejdříve od počátku měsíce, ve kterém bylo zahájeno řízení o poskytnutí této dávky.

Dodatečné přiznání, změny výše a zánik nároku na dávku a její výplatu

§ 95

(1) Zjistí-li se dodatečně, že dávka byla přiznána nebo je vyplácena v nižší částce, než v jaké náleží, nebo že byla neprávem odeprána, anebo že byla přiznána od pozdějšího data, než od jakého náleží, dávka se zvýší nebo přizná.

(2) Dávka se zvýší nebo přizná podle odstavce 1 ode dne, od něhož dávka nebo její zvýšení náleží, nejvýše však za tři roky nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na dávku nebo na její zvýšení.

(3) Dávka uvedená v § 94 odst. 3 může být odňata nejdříve ode dne, kterým se změnila skutečnosti rozhodné pro její přiznání.

§ 96

(1) Zanikl-li nárok na dávku nebo zjistí-li se, že dávka byla přiznána neprávem, dávka se odejme.

(2) Zjistí-li se, že dávka byla přiznána ve vyšší částce, než v jaké náleží, dávka se sníží.

(3) Změní-li se skutečnosti rozhodné pro nárok na výplatu dávky, její výplata se zastaví nebo se dávka vyplácí v nižší nebo vyšší částce.

(4) Dávka se odejme nebo sníží anebo její výplata se zastaví ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byla vyplácena. Dávka podmíněná dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem však náleží v dosavadní výši až do dne předcházejícího dni její nejbližší výplaty, kte-

rá následuje po dni doručení rozhodnutí o odnětí nebo snížení dávky anebo zastavení její výplaty. Byla-li výplata této dávky zastavena podle § 106 odst. 3 a zjistí-li se, že občan přestal být invalidním nebo částečně invalidním již před zastavením výplaty dávky, dávka nenáleží ode dne zastavení její výplaty; zjistí-li se, že občan přestal být invalidním nebo částečně invalidním až po zastavení výplaty dávky, dávka nenáleží ode dne, kterým přestal být invalidním nebo částečně invalidním.

(5) Zanikl-li nárok na dávku nebo na její výplatu, popřípadě na část výplaty, pro přiznání jiné dávky, zúčtují se částky jiné dávky náležející ode dne jejího přiznání s částkami dosavadní dávky vyplacenými za tutéž dobu.

§ 97

(1) Nárok na dávku nezaniká uplynutím času.

(2) Nárok na výplatu dávky nebo její části zaniká, není-li uvedeno jinak, uplynutím tří let ode dne, za který dávka nebo její část náleží. Nárok na výplatu výchovného za jednotlivé kalendářní měsíce zaniká, nebyl-li uplatněn do tří let od posledního měsíce, za který náleží. Uvedené lhůty neplynou po dobu řízení o dávce, po dobu přechodného pobytu oprávněného v cizině a po dobu, po kterou občan, který musí mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven.

Omezení výplaty a snížení dávek

§ 98

(1) Starobní důchod se nevyplácí po dobu dalšího zaměstnání po vzniku nároku na tento důchod a po dobu, po kterou se oprávněnému poskytuje nemocenské, pokud vláda Československé socialistické republiky nestanoví jinak.

(2) Invalidní a částečný invalidní důchod se nevyplácí po dobu poskytování nemocenského přiznaného na podkladě nemocenského zabezpečení z doby před vznikem nároku na důchod. Invalidní a částečný invalidní důchod přiznaný podle § 34 odst. 1 písm. a) a § 38 se vyplácí nejdříve po skončení služby v ozbrojených silách, za jejíhož výkonu došlo k úrazu nebo onemocnění.

§ 99

Je-li důchodce, který neplní vyživovací povinnost, umístěn v psychiatrické léčebně nebo v léčebně pro dlouhodobě nemocné, vyplácí se mu počínajíc čtvrtou měsíční splátkou důchodu splatnou po umístění v léčebně důchod snížený o částku stanovenou prováděcím předpisem; tato částka však nesmí být vyšší než částka stanovená podle § 93. Prováděcí předpis též stanoví, za jaké období po propuštění z léčebny se důchod doplatí zpětně.

§ 100

(1) Jestliže důchodce vykonává trest odnětí svobody delší jednoho měsíce nebo je ve vazbě, důchod se nevyplácí. Byl-li důchodce ve výkonu trestu odnětí svobody nepřevyšujícím tři měsíce, vyplátí se mu důchod zpětně za jeden měsíc; byl-li propuštěn z vazby, aniž byl odsouzen, vyplátí se mu důchod zpětně za celou dobu vazby.

(2) Důchodci uvedenému v odstavci 1, jeho manželce a dětem uvedeným v § 71 odst. 2 se vyplácí na žádost část důchodu, které je třeba k úhradě jejich potřeb nebo závazků, a to za podmínek a ve výši stanovených prováděcím předpisem; výchovné se vyplácí neomezeně. Vyplácela-li se část důchodu a doplácí-li se důchodci důchod zpětně, vyplátí se mu jen rozdíl.

§ 101

Lhůty pro výplatu dávek a zaokrouhlování výše dávek

(1) Dávky se vyplácejí dopředu v pravidelných měsíčních lhůtách určených plátcem dávky, nestanoví-li jinak prováděcí předpis. Výchovné se vyplácí spolu s důchodem, k němuž náleží; při přiznání výchovného náleží tato dávka vždy za celý kalendářní měsíc. Zvýšení důchodu pro bezmocnost se vyplácí spolu s důchodem, k němuž náleží.

(2) Dávky, s výjimkou výchovného, mohou být vypláceny zálohou; zálohy se zúčtovávají za období nepřesahující 12 měsíců, nejde-li o zúčtování důchodu z ciziny. Nedosahují-li dávky 100 Kčs měsíčně, mohou být vypláceny v delších než měsíčních lhůtách. Podrobnosti stanoví prováděcí předpis.

(3) Výše dávek se zaokrouhluje na celé koruny nahoru.

§ 102

Výplata dávek oprávněným a jiným příjemcům

(1) Dávky se vyplácejí v hotovosti; na základě žádosti oprávněného se dávka důchodového zabezpečení nebo její část může poukazovat na účet oprávněného u československého peněžního ústavu. Příjemcem dávky je oprávněný nebo jeho zákonný zástupce anebo zvláštní příjemce.

(2) Zvláštním příjemcem je

- a) občan určený rozhodnutím národního výboru,
- b) občan, kterému byl sirotčí důchod vyplácen do dne nabytí způsobilosti dítěte k právním úkonům, a to od tohoto dne.

(3) Národní výbor ustanoví zvláštního příjemce s jeho souhlasem v případech, kdy by se výplatou dávky dosavadnímu příjemci zřejmě nedosáhlo účelu, kterému má dávka sloužit nebo kdyby tím byly poškozovány zájmy osob, které je dů-

chodce povinen vyživovat, anebo nemůže-li oprávněný, popřípadě jeho zákonný zástupce, výplatu přijímat. Souhlas oprávněného, popřípadě jeho zákonného zástupce, s ustanovením zvláštního příjemce se vyžaduje jen v případě, že oprávněný, popřípadě jeho zákonný zástupce, nemůže výplatu přijímat.

(4) Zákonný zástupce a zvláštní příjemce jsou povinni dávku použít pouze ve prospěch oprávněného a osob, které je oprávněný povinen vyživovat. Zvláštní příjemce ustanovený oprávněnému, který nemůže výplatu přijímat, používá dávku podle pokynů oprávněného.

(5) Národní výbor dohlíží, jak jím ustanovený zvláštní příjemce plní své povinnosti; neplní-li zvláštní příjemce své povinnosti, národní výbor ustanoví jiného příjemce.

(6) Je-li dávka vyplácena zvláštnímu příjemci podle odstavce 2 písm. b), může on nebo oprávněný kdykoliv po nabytí způsobilosti k právním úkonům požádat plátce dávky, aby dávka byla již vyplácena do rukou oprávněného; neučiní-li tak, vyplácí se dávka i nadále dosavadnímu příjemci.

§ 103

Nárok na dávky a služby a jejich poskytování ve vztahu k cizině

(1) Na dávky a služby nemají nárok občané, kteří nemají trvalý pobyt na území Československé socialistické republiky.

(2) Dávky se nevyplácejí do ciziny a nenáleží za dobu, po kterou se oprávněný zdržuje v cizině trvale. O tom, že se dávka při pobytu v cizině do ciziny nevyplácí, se nevydává rozhodnutí. Zdržuje-li se oprávněný v cizině bez povolení příslušného československého orgánu, nenáleží dávka od nejbližší splátky po dni, od kterého se zdržuje v cizině bez povolení. Služby sociální péče se po dobu pobytu v cizině neposkytují.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 platí jen tehdy, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva.

(4) Federální ministerstvo práce a sociálních věcí může v dohodě s ostatními zúčastněnými ústředními orgány stanovit výnosem podmínky pro nárok a výplatu dávek odchylně od ustanovení odstavců 1 a 2 nebo může povolit výjimky z ustanovení odstavců 1 a 2.

§ 104

Přechod nároku při úmrtí oprávněného

(1) Nárok na dávku zaniká dnem smrti oprávněného.

(2) Zemřel-li oprávněný po uplatnění nároku na dávku důchodového zabezpečení, vstupují do dalšího řízení o dávce a nabývají nároku na částky splatné do dne smrti oprávněného postupně

manželka [manžel], děti a rodiče, jestliže žili s oprávněným v době jeho smrti ve společné domácnosti. Podmínka společné domácnosti nemusí být splněna u dětí, které mají nárok na sirotčí důchod po zemřelém.

(3) Byla-li dávka přiznána před smrtí oprávněného, vyplátí se splatné částky, které nebyly vyplaceny do dne smrti oprávněného, členům jeho rodiny podle pořadí a za podmínek stanovených v odstavci 2.

(4) Nároky přecházející na osoby uvedené v odstavcích 2 a 3 nejsou předmětem dědictví; předmětem dědictví se stávají, není-li těchto pozůstalých.

§ 105

Postoupení a srážky

(1) Nároky na dávky nemohou být postoupeny.

(2) Dohoda o srážkách z důchodu může být uzavřena jen pro pohledávky na výživném a na příspěvku na výživu, a to až do částky, kterou lze srazit výkonem rozhodnutí. Občan může s plátcem dávky uzavřít dohodu o srážkách z důchodu na úhradu přeplatku na dávce, a to až do částky, kterou lze srazit výkonem rozhodnutí. Ostatní dávky nemohou být předmětem dohody o srážkách.

(3) Pro výkon rozhodnutí srážkami z důchodu platí předpisy o výkonu soudních rozhodnutí srážkami ze mzdy. Jde-li však o výkon rozhodnutí srážkami z důchodu občana, který ze svého důchodu hradí náklady za pobyt v ústavu sociální péče, nepodléhá výkonu rozhodnutí částka potřebná na úhradu pobytu a částka rovnající se výši kapesného v těchto ústavech; zbývající část důchodu pak podléhá výkonu rozhodnutí celá. Ostatní dávky nepodléhají výkonu rozhodnutí.

HLAVA DRUHÁ

POVINNOSTI A ODPOVĚDNOST OBČANŮ A ORGANIZACÍ V SOCIÁLNÍM ZABEZPEČENÍ

Povinnosti a odpovědnost občanů

§ 106

(1) Oprávněný nebo jiný příjemce dávky nebo služby sociální péče je povinen písemně ohlásit příslušnému orgánu sociálního zabezpečení do osmi dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku nebo službu sociální péče, její výši a výplatu nebo poskytování.

(2) Byl-li oprávněný nebo jiný příjemce vyžván orgánem sociálního zabezpečení, aby osvědčil skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku nebo službu sociální péče, její výši nebo výplatu, je povinen výzvě vyhovět, a to ve lhůtě do osmi dnů ode dne doručení výzvy, neurčil-li orgán sociální-

ho zabezpečení delší lhůtu; neučiní-li tak v určené lhůtě, může být výplata dávky, popřípadě poskytování služby sociální péče, zastavena, jestliže oprávněný nebo jiný příjemce byl ve výzvě na tento následek upozorněn.

(3) Výplata dávky nebo poskytování služby sociální péče podmíněné nepříznivým zdravotním stavem může být zastavena, jestliže se občan, jehož zdravotní stav je třeba zjistit, nepodrobí vyšetření zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření a občan, popřípadě jeho zákonný zástupce nebo zvláštní příjemce, byl upozorněn na možnost zastavení výplaty dávky nebo poskytování služby sociální péče.

(4) Jestliže se občan se změněnou pracovní schopností nepodrobí vyšetření zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření, nepovažuje se ode dne uvedeného v rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení za občana se změněnou pracovní schopností; podmínkou však je, že na tuto možnost byl občan se změněnou pracovní schopností nebo jeho zákonný zástupce upozorněn.

(5) Občané, od nichž je národní výbor oprávněn požadovat úhradu nákladů vynaložených na dávky nebo služby sociální péče, jsou povinni ve lhůtě uvedené v odstavci 2 osvědčit výši svých příjmů a hlásit změny v jejich výši, jakož i změny v rodinných a majetkových poměrech, které jsou rozhodné pro výši této úhrady.

§ 107

(1) Příjemce dávky, který nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijímal dávku nebo její část, ačkoliv věděl nebo musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší výměře, než náležela, nebo vědomě jinak způsobil, že dávka nebo její část byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší výměře, než náležela, je povinen vrátit dávku nebo její část ode dne, od něhož nenáležela vůbec nebo v poskytované výši; to platí zejména tehdy, jestliže nesplnil ohlašovací povinnost, dávku vylákal nebo zamlčel některou rozhodnou skutečnost.

(2) O povinnosti vrátit dávku poskytnutou neprávem nebo v nesprávné výši rozhoduje orgán, který je příslušný rozhodovat o přiznání, snížení nebo odnětí dávky nebo její části. Částky neprávem přijaté mohou být sráženy též z běžně vyplácené nebo později přiznané dávky anebo ze mzdy oprávněného; přitom platí obdobně předpisy o výkonu soudních rozhodnutí srážkou ze mzdy.

(3) Nárok na vrácení dávky poskytnuté neprávem nebo v nesprávné výši zaniká uplynutím tří let ode dne, kdy orgán sociálního zabezpečení tuto skutečnost zjistil, nejpozději však uplynutím deseti let ode dne, za který byla dávka vyplacena. Tyto lhůty neplynou po dobu řízení o oprávněném

prostředku, výkonu rozhodnutí nebo jsou-li na úhradu přeplatku prováděny srážky z dávky.

(4) O povinnosti uhradit výdaje vynaložené na službu sociální péče poskytnutou neprávem, bez úhrady nákladů nebo jen za nižší úhradu platí ustanovení odstavců 1 až 3.

§ 108

Povinnost organizací vést záznamy a podávat hlášení pro účely sociálního zabezpečení

(1) Organizace jsou povinny vést potřebné záznamy o skutečnostech rozhodných pro nároky na dávky, jejich výši a výplatu a předkládat je příslušným orgánům sociálního zabezpečení.

(2) Změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu jsou organizace povinny písemně hlásit, není-li určeno jinak, do osmi dnů; prováděcí předpis stanoví náležitosti a způsob hlášení. Na výzvu orgánů sociálního zabezpečení jsou organizace povinny podat hlášení a předložit záznamy ve lhůtě určené tímto orgánem, a není-li lhůta určena, do osmi dnů od doručení výzvy.

(3) Orgány sociálního zabezpečení mají právo přezkoumat správnost a úplnost záznamů a hlášení a včasnost a způsob jejich předložení a podání.

§ 109

Odpovědnost organizace

(1) Jestliže organizace nepodala hlášení nebo nepředložila záznam buď vůbec nebo stanoveným způsobem nebo včas anebo podané hlášení, předložený záznam nebo údaje potvrzené organizací byly nesprávné, a v důsledku toho byla dávka poskytnuta neprávem nebo ve vyšší výměře, než náležela, je povinna nahradit neprávem vyplacené částky.

(2) O povinnosti nahradit neprávem vyplacené částky rozhoduje orgán sociálního zabezpečení, který je příslušný rozhodovat o dávce. Nárok na náhradu neprávem vyplacených částek zaniká uplynutím tří let ode dne, kdy orgán sociálního zabezpečení zjistil, že částky byly vyplaceny neprávem, nejpozději však uplynutím deseti let ode dne jejich výplaty. Tyto lhůty neplynou po dobu řízení o oprávněném prostředku a po dobu výkonu rozhodnutí.

§ 110

Společná odpovědnost organizace a příjemce dávky

Jestliže organizace i příjemce dávky způsobili, že dávka byla poskytnuta neprávem nebo ve vyšší výměře, než náležela, odpovídají za vrácení neprávem vyplacené částky společně a nerozdílně. Organizace a příjemce dávky se vzájemně vypořádají podle míry zavinění. Spory o vzájemné

vypořádání mezi organizací a příjemcem dávky rozhodují v prvním stupni krajské soudy.

§ 111

Vstup do organizací a kontrolní oprávnění

Pověření pracovníci orgánů sociálního zabezpečení jsou oprávněni vstupovat do organizací, na pracoviště a do zařízení sociální péče a kontrolovat plnění povinností uložených předpisy sociálního zabezpečení; k odstranění zjištěných nedostatků jsou oprávněni vyžadovat přijetí opatření k nápravě. Organizace a zařízení jsou povinny poskytnout pověřeným pracovníkům potřebnou součinnost.

§ 112

(1) Za porušení povinností vyplývajících z tohoto zákona, zákonů národních rad o působnosti orgánů republik v sociálním zabezpečení, ustanovení § 84 odst. 2, § 85 až 87, 90, 92, § 97 odst. 3 a § 101 zákona č. 121/1975 Sb. a z předpisů je provádějících, je národní výbor oprávněn uložit organizaci pokutu až do částky 100 000 Kčs a při opětovném porušení povinností, za jejichž nedodržení byla již pokuta uložena, pokutu až do částky 500 000 Kčs.

(2) Pokutu lze uložit do jednoho roku ode dne, kdy se národní výbor dověděl o porušení povinností, nejpozději však do pěti let ode dne, kdy je organizace porušila. Pokutu nelze uložit, byla-li organizaci za totéž porušení povinností uložena již pokuta nebo jiná majetková sankce jiným orgánem podle jiných právních předpisů, nebo jde-li o orgán (útvár) provádějící sociální zabezpečení vojáků z povolání.

§ 113

Povinnosti zdravotnických zařízení

Zdravotnická zařízení jsou povinna pro orgány sociálního zabezpečení provést vyšetření zdravotního stavu občanů v řízení o dávkách nebo službách sociální péče, vydávat výpisy z chorobopisů a podávat lékařské nálezy, posudky, zprávy o průběhu nemoci a potřebná hlášení a podklady, jichž je třeba k rozhodování o dávce nebo službě sociální péče. Pro podávání hlášení a vydávání výpisů z chorobopisů platí lhůty uvedené v § 108 odst. 2.

HLAVA TŘETÍ

ORGANIZACE A ŘÍZENÍ

Díl první

Orgány sociálního zabezpečení a jejich působnost

§ 114

(1) Orgány sociálního zabezpečení jsou federální ministerstvo práce a sociálních věcí, minis-

terstva zdravotnictví a sociálních věcí republik, úřady důchodového zabezpečení a národní výbory.

(2) Jde-li o sociální zabezpečení vojáků z povolání, příslušníků Sboru národní bezpečnosti a příslušníků sborů nápravné výchovy, jsou orgány sociálního zabezpečení federálního ministerstva národní obrany a vnitra, ministerstva vnitra a životního prostředí a spravedlnosti republik a orgány uvedené v § 142.

§ 115

Federální ministerstvo práce a sociálních věcí řídí rozvoj sociálního zabezpečení, dbá o účelné vynakládání státních prostředků určených na sociální zabezpečení, připravuje návrhy mezinárodních smluv a zabezpečuje úkoly vyplývající z těchto smluv a plní další úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy¹⁴⁾; přitom spolupracuje s ostatními orgány sociálního zabezpečení a koordinuje jednotné uplatňování sociální politiky.

§ 116

(1) Ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí republik — a pokud jde o vojáky z povolání, příslušníky Sboru národní bezpečnosti a příslušníky sborů nápravné výchovy — federální ministerstva národní obrany a vnitra a ministerstva spravedlnosti republik postupují při plnění úkolů v oblasti sociálního zabezpečení v součinnosti s federálním ministerstvem práce a sociálních věcí.

(2) O dávkách důchodového zabezpečení rozhodují příslušné úřady důchodového zabezpečení a národní výbory, a pokud jde o vojáky z povolání, příslušníky Sboru národní bezpečnosti a příslušníky sborů nápravné výchovy, orgány uvedené v § 142. Přiznal-li některý z uvedených orgánů dávku důchodového zabezpečení, která vylučuje poskytování jiné dávky důchodového zabezpečení jím vyplácené, avšak přiznané jiným orgánem, rozhodne současně o odnětí této dávky. Jsou-li splněny podmínky pro nárok na výplatu důchodu starobního, invalidního, částečného invalidního nebo za výsluhu let a důchodu vdovského nebo sirotčího, vyplácí oba důchody orgán, který vyplácí důchod starobní, invalidní, částečný invalidní nebo za výsluhu let.

§ 117

Národní výbory plní ve svých obvodech úkoly na úseku sociálního zabezpečení v souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství a se zřetelem na jeho potřeby, přiznávají a poskytují dávky a služby sociální péče a odpovídají za to, že prostředky určené v jejich obvodech na sociální

¹⁴⁾ § 44 zákona č. 133/1970 Sb., o působnosti federálních ministerstev.

zabezpečení budou vynakládány účelně a hospodárně.

§ 118

Zdravotní stav a pracovní schopnost občanů ve věcech sociálního zabezpečení posuzují národní výbory, popřípadě, stanoví-li tak zákony národních rad, v případech vyžadujících zvláštních odborných znalostí ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí republik.

Díl druhý

Řízení

§ 119

Zahájení řízení

(1) Řízení o dávku důchodového zabezpečení se zahajuje na základě písemné žádosti. Za den uplatnění nároku na tuto dávku se považuje den, kdy se oprávněný poprvé obrátil na příslušnou organizaci nebo na příslušný orgán se žádostí o její přiznání.

(2) Řízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového zabezpečení se zahajuje na základě písemné žádosti nebo z podnětu orgánu, který je příslušný k rozhodnutí o této změně, není-li stanoveno jinak.

(3) Řízení o dávku sociální péče nebo službu sociální péče se zahajuje na žádost; řízení může zahájit bez žádosti též orgán, který je příslušný k přiznání této dávky nebo služby, zejména na základě upozornění jiných orgánů, společenských organizací nebo občanů.

§ 120

Podávání žádostí o dávky a služby

(1) Žádost o dávku důchodového zabezpečení podávají

- a) pracovníci v pracovním poměru u organizace, k níž jsou v pracovním poměru,
- b) členové jednotného zemědělského družstva u družstva, jehož jsou členy,
- c) členové výrobního družstva u družstva, jehož jsou členy,
- d) občané, kteří mají v důchodovém zabezpečení práva a povinnosti jako pracovníci v pracovním poměru, u organizace (orgánu), která pro ně vede záznamy a plní další povinnosti důchodového zabezpečení,
- e) ostatní občané u národního výboru.

(2) Občané, kteří již nejsou v pracovním nebo jiném poměru [odstavec 1 písm. a) až d)] k organizaci, avšak pobírají z tohoto poměru dávku nemocenského pojištění (zabezpečení v nemoci, zabezpečení matky a dítěte), podávají žádost o dávku důchodového zabezpečení u organizace, která by byla pro ně příslušná v době trvání jejich pracovního nebo jiného poměru.

(3) Pozůstalí po občanech uvedených v odstavci 1 písm. a) až d) a v odstavci 2 podávají žádost o dávku důchodového zabezpečení u organizací (orgánů), které by byly příslušné pro přijetí žádosti těchto občanů o dávku důchodového zabezpečení. Pozůstalí po občanech uvedených v odstavci 1 písm. e) a po nepracujících důchodcích podávají žádost o důchod u národního výboru.

(4) Je-li občan v době podání žádosti o dávku důchodového zabezpečení práce neschopen a má trvalý pobyt v jiném okrese, než ve kterém je sídlo organizace, nebo má-li pozůstalý po občanu trvalý pobyt v jiném okrese, než ve kterém je sídlo organizace, u níž byl občan zaměstnán, může být podána žádost o tuto dávku u národního výboru.

(5) Organizace, která sepsala žádost o dávku důchodového zabezpečení, je povinna ji předložit národnímu výboru bez prodlení, nejdéle do osmi dnů ode dne sepsání žádosti o tuto dávku. Národní výbor předkládá žádost příslušnému úřadu důchodového zabezpečení do osmi dnů ode dne doručení sepsané žádosti nebo ode dne uplatnění nároku na dávku důchodového zabezpečení u národního výboru; v řízení o přiznání invalidního nebo částečného invalidního důchodu počíná tato lhůta běžet ode dne vydání posudku příslušným orgánem nebo ode dne nabytí právní moci rozhodnutí tohoto orgánu. Příslušná organizace (národní výbor) nesmí odmítnout sepsání žádosti o dávku důchodového zabezpečení, a to i když má za to, že občan nesplňuje podmínky stanovené pro nárok na důchod nebo není-li žádost občana doložena potřebnými doklady.

(6) Žádost o dávku sociální péče nebo službu sociální péče se podává u národního výboru.

(7) Prováděcí předpis stanoví, jaké náležitosti musí žádost o dávku obsahovat, a upraví povinnost organizací vyžadovat výpisy z evidence dob zaměstnání u příslušných orgánů a přikládat tyto výpisy k žádostem o dávku.

§ 121

Rozhodnutí

(1) Rozhodnutí o dávkách důchodového zabezpečení uvedených v § 7 písm. a) až c) se vydává písemně. Při vyhotovení rozhodnutí s použitím automatizované výpočetní techniky může být rozhodnutí vydáno v mezinárodní abecedě s předtištěným razítkem orgánu sociálního zabezpečení a jménem, příjmením a funkcí pracovníka odpovědného za vydání rozhodnutí.

(2) Orgán rozhodující o invalidním důchodu (částečném invalidním důchodu) rozhodne bez nové žádosti i o částečném invalidním důchodu (invalidním důchodu), jestliže v průběhu řízení zjistí, že občan je částečně invalidní (invalidní).

(3) V řízení o přiznání podpory při narození dítěte a pohřebného se vydává písemné rozhodnutí, jen jestliže se dávka nepřiznává vůbec nebo v požadovaném rozsahu; v řízení o poskytnutí lázeňské péče se písemné rozhodnutí nevydává.

(4) Rozhodnutí o dávkách sociální péče se vydává písemně. Rozhodnutí o službách sociální péče se vydává písemně, jen pokud to vyplývá z povahy služby. Zákony národních rad o působnosti orgánů republik v sociálním zabezpečení stanoví, kdy se v řízení o dávkách sociální péče a službách sociální péče písemné rozhodnutí nevydává.

§ 122

Opravné prostředky

(1) O opravném prostředku proti rozhodnutí úřadu důchodového zabezpečení a národního výboru jako odvolacího orgánu o zákonném nároku na dávku důchodového zabezpečení uvedenou v § 7 písm. a) č. 1 až 7, písm. b) a c) rozhoduje soud.¹⁵⁾

(2) Opravný prostředek není přípustný proti rozhodnutí

a) národního výboru, které je podkladem pro rozhodnutí úřadu důchodového zabezpečení o zákonném nároku na dávku důchodového zabezpečení; soud přezkoumává taková rozhodnutí jen při rozhodování o opravném prostředku proti rozhodnutí úřadu důchodového zabezpečení. Zruší-li soud rozhodnutí úřadu důchodového zabezpečení, vydá úřad důchodového zabezpečení nové rozhodnutí i v otázkách řešených v rozhodnutí národního výboru;

b) o žádosti o odstranění tvrdosti zákona.

(3) Nemá-li návrhovatel obecný soud v Československé socialistické republice, je příslušný k rozhodnutí o opravném prostředku soud, v jehož obvodu má sídlo orgán, který rozhodnutí vydal.

(4) Požádá-li účastník řízení před uplynutím lhůty k podání opravného prostředku o sdělení podkladů pro výpočet dávky důchodového zabezpečení, počíná běžet nová lhůta k podání opravného prostředku ode dne, kdy byly účastníku tyto podklady doručeny.

(5) Opravný prostředek, o němž rozhoduje soud, může návrhovatel vzít zpět bez souhlasu soudu, jestliže mu bylo novým rozhodnutím příslušného orgánu plně vyhověno.

(6) Opravný prostředek proti rozhodnutí o snížení nebo odnětí dávky nebo zastavení výplaty dávky a proti rozhodnutí vydanému podle § 106 odst. 4 nemá odkladný účinek.

¹⁵⁾ § 244 a násl. občanského soudního řádu.

¹⁶⁾ § 142 a násl. občanského soudního řádu.

§ 123

Důkazní prostředky

V řízení ve věcech důchodového zabezpečení včetně přezkoumávání rozhodnutí soudem lze použít k důkazu tištěné nebo fotografické produkty výpočetní, mikrografické a jiné obdobné techniky místo originálu listiny, podle jehož obsahu byly pořízeny.

§ 124

Doručování písemností

Do vlastních rukou se doručují

a) rozhodnutí, jimiž se dávka nebo služba sociální péče nepřiznává, odnímá, snižuje nebo se zastavuje výplata dávky, a rozhodnutí, jimiž se ukládá povinnost vrátit neprávem vyplácené částky,

b) předvolání poživatele dávky nebo služby sociální péče podmíněné nepřiznivým zdravotním stavem nebo občana se změněnou pracovní schopností k vyšetření zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření.

§ 125

Náhrada nákladů řízení

(1) Orgány sociálního zabezpečení nemají nárok na náhradu nákladů vzniklých v řízení o dávkách a službách sociální péče.

(2) Národní výbor nahrazuje v rozsahu stanoveném prováděcím předpisem náklady vzniklé občanům, popřípadě jejich průvodcům, kteří se na vyzvání dostaví k jednání orgánu uvedeného v § 118 nebo se pro potřeby tohoto orgánu podrobí vyšetření zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření.

(3) Nároky na náhradu nákladů občanů v řízení před soudem upravují zvláštní předpisy.¹⁶⁾

§ 126

Obecné předpisy o řízení

Pokud tento zákon nebo zákony národních rad o působnosti orgánů republik v sociálním zabezpečení nestanoví odchylky od obecných předpisů o správním řízení, platí tyto předpisy.

HLAVA ČTVRTÁ

PRÁVNÍ ÚKONY A POČÍTÁNÍ ČASU

§ 127

Právní úkony

(1) Právní úkon (žádost o dávku nebo službu sociální péče apod.) je projev vůle směřující ke

vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

(2) Právní úkon, který nebyl učiněn formou stanovenou předpisy sociálního zabezpečení uvedenými v § 112 odst. 1, je neplatný.

(3) Jinak pro právní úkony, jejich neplatnost a důsledky této neplatnosti platí ustanovení občanského zákoníku.

§ 128

Počítání času

(1) Lhůta určená podle dní počíná dnem, který následuje po události, jež je rozhodující pro její počátek.

(2) Poslední den lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, kdy došlo k události určující počátek lhůty; není-li takový den v měsíci, připadá poslední den lhůty na poslední den v měsíci.

(3) Pripadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Tato lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u příslušného orgánu sociálního zabezpečení nebo u národního výboru anebo je-li podání odevzdáno k poštovní přepravě; pro lhůty u úkonů učiněných vůči soudu platí občanský soudní řád.

Č Á S T P Ā T Ā

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ VOJÁKŮ Z POVOLÁNÍ, PŘÍSLUŠNÍKŮ SBORU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI A PŘÍSLUŠNÍKŮ SBORŮ NÁPRÁVNÉ VÝCHOVY

§ 129

Osobní rozsah

Pro vojáky z povolání a vojáky, kteří jsou po dobu činné služby hmotně zabezpečeni jako vojáci z povolání, příslušníky Sboru národní bezpečnosti, příslušníky sborů nápravné výchovy a občany, kteří byli těmito vojáky nebo příslušníky a splnili podmínky nároku na důchod podle této části (dále jen „vojáci z povolání“), platí ostatní ustanovení tohoto zákona, pokud se v této části nestanoví jinak.

§ 130

Kategorie funkcí

(1) Služba vojáků z povolání (dále jen „služba“) se zařazuje do I. nebo II. kategorie podle druhů vykonávaných funkcí.

(2) Ministři národní obrany a vnitra Československé socialistické republiky a ministři spravedlnosti republik stanoví v oborech své působnos-

ti, které funkce se zařazují do I. kategorie a jak se toto zařazení provádí. Přitom mohou stanovit, v jakém rozsahu se započítává doba služby výkonného letce a doba výkonu funkcí zvláštní povahy nebo zvláštního stupně nebezpečnosti do doby zaměstnání.

(3) Doba služby konané od 9. května 1945 do 31. prosince 1964 se hodnotí jako výkon funkce I. kategorie; služba konaná po 31. prosinci 1964 se zařazuje do I. nebo II. kategorie funkcí.

(4) Byl-li voják z povolání před nástupem služby zaměstnán v zaměstnání zařazeném do I. (II.) pracovní kategorie, hodnotí se toto zaměstnání pro nárok na důchod jako služba zařazená do I. (II.) kategorie funkcí. Doba odbojové činnosti se hodnotí jako doba výkonu funkce I. kategorie.

§ 131

Průměrný měsíční výdělek

(1) Rozhodným obdobím je období deseti po sobě následujících kalendářních roků před rokem, v němž voják z povolání naposledy skončil službu.

(2) Jestliže voják z povolání konal službu po dobu kratší pěti kalendářních roků, zjišťuje se průměrný měsíční výdělek za kalendářní roky trvání služby vojáka z povolání.

(3) Průměrný měsíční výdělek pro vyměření invalidního a částečného invalidního důchodu vojáka z povolání činí nejméně částku stanovenou prováděcím předpisem.

(4) Ustanovení odstavců 1 až 3 platí, pokud není výhodnější průměrný měsíční výdělek zjištěný podle § 12.

§ 132

Podmínky nároku na starobní důchod

(1) Voják z povolání má nárok na starobní důchod, jestliže byl zaměstnán nejméně 25 roků a dosáhl věku aspoň

- a) 55 let, konal-li nejméně 20 roků službu zařazenou do I. kategorie funkcí,
- b) 57 let, konal-li nejméně 20 roků službu v ostatních případech.

(2) Věková hranice pro vznik nároku na starobní důchod vojákyně z povolání se posuzuje podle počtu vychovaných dětí, pokud je to pro ni výhodnější.

§ 133

Výše starobního důchodu

(1) Základní výměra starobního důchodu činí

- a) 60 % průměrného měsíčního výdělku, konal-li voják z povolání nejméně 20 roků službu zařazenou do I. kategorie funkcí (důchod z I. kategorie funkcí),

- b) 55 % průměrného měsíčního výdělku, konal-li voják z povolání nejméně 20 roků službu v ostatních případech (důchod z II. kategorie funkcí).

(2) K základní výměře se přičítají vojákům z povolání za každý rok služby (zaměstnání) konané po dosažení věku 18 let od 21. roku služby (zaměstnání)

I. kategorie funkcí (pracovní kategorie)	2 %
II. kategorie funkcí (pracovní kategorie)	1,5 %
a III. pracovní kategorie	1 %

průměrného měsíčního výdělku, nejvýše však celkem 25 % tohoto výdělku, a jde-li o vojáka, který konal nejméně 10 roků službu I. kategorie funkcí, nejvýše celkem 30 % průměrného měsíčního výdělku. Tato omezení neplatí, jde-li o důchod z I. kategorie funkcí nebo o zvýšení za dobu zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a).

(3) Konal-li voják z povolání službu různých kategorií funkcí nebo byl-li zaměstnán v zaměstnáních různých pracovních kategorií, včítá se pro zvýšení základní výměry podle odstavce 2 do doby 20 roků služby (zaměstnání)

- a) jde-li o důchod z I. kategorie funkcí, nejprve 15 roků služby I. kategorie funkcí, a poté postupně doba zaměstnání III. pracovní kategorie a doba služby (zaměstnání) II. a I. kategorie funkcí (pracovní kategorie),
- b) jde-li o důchod z II. kategorie funkcí, 20 roků služby; byla-li takto započtena do 20 roků služby i doba služby I. kategorie funkcí, přičítá se k základní výměře důchodu ještě 0,5 % průměrného měsíčního výdělku za každý takto započtený rok služby I. kategorie funkcí.

(4) Nejvyšší výměra starobního důchodu činí měsíčně

- a) 3 800 Kčs, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu zařazenou do I. kategorie funkcí,
- b) 3 250 Kčs, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu, z toho nejméně 10 roků službu zařazenou do I. kategorie funkcí, nebo
- c) 2 900 Kčs.

(5) Ustanovení § 24 odst. 2 až 5 platí i zde.

§ 134

Podmínky nároku na invalidní důchod

(1) Voják z povolání má nárok na invalidní důchod, jestliže splnil podmínky uvedené v § 29 a

- a) stal se invalidním v době služby nebo nejpozději do dvou let od jejího skončení, nebo
- b) konal nejméně 20 roků službu.

(2) Invalidní důchod vojáka z povolání, který se stal invalidním následkem úrazu nebo onemoc-

nění vzniklých při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním, se posuzuje stejně jako invalidní důchod při pracovním úrazu a náleží vždy podle této části zákona bez ohledu na délku doby, která uplynula od skončení služby.

§ 135

Výše invalidního důchodu

(1) Základní výměra invalidního důchodu činí

- a) 60 % průměrného měsíčního výdělku, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu I. kategorie funkcí, nebo stal-li se invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby I. kategorie funkcí nebo v přímé souvislosti s ním (důchod z I. kategorie funkcí),
- b) 55 % průměrného měsíčního výdělku, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu, nebo stal-li se invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby II. kategorie funkcí nebo v přímé souvislosti s ním (důchod z II. kategorie funkcí), nebo
- c) 50 % průměrného měsíčního výdělku v ostatních případech (důchod z III. pracovní kategorie).

(2) K základní výměře se přičítají vojákům z povolání uvedeným v odstavci 1 písm. a) a b) od 21. roku služby (zaměstnání) a ostatním vojákům z povolání od 26. roku služby (zaměstnání) za každý rok služby (zaměstnání) konané po dosažení věku 18 let

I. kategorie funkcí (pracovní kategorie)	2 %
II. kategorie funkcí (pracovní kategorie)	1,5 %
III. pracovní kategorie	1 %
a přičtené doby	1 %

průměrného měsíčního výdělku, nejvýše však celkem 25 % tohoto výdělku, a jde-li o vojáka z povolání, který konal nejméně 10 roků službu I. kategorie funkcí, nejvýše celkem 30 % průměrného měsíčního výdělku. Tato omezení neplatí, jde-li o důchod z I. kategorie funkcí nebo o zvýšení za dobu zaměstnání uvedeného v § 14 odst. 2 písm. a) anebo o zvýšení náležející při invaliditě následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním.

(3) Konal-li voják z povolání službu různých kategorií funkcí nebo byl-li zaměstnán v zaměstnáních různých pracovních kategorií, včítá se pro zvýšení základní výměry podle odstavce 2 do doby 20 (25) roků služby (zaměstnání)

- a) jde-li o důchod z I. kategorie funkcí, nejprve 15 roků služby I. kategorie funkcí, a poté postupně doba zaměstnání III. pracovní kategorie a doba služby (zaměstnání) II. a I. kategorie funkcí (pracovní kategorie); pokud

doba služby I. kategorie funkcí nečiní 15 roků, včítá se nejprve 15 roků služby, popřípadě celá doba služby, jestliže je kratší než 15 roků,

- b) jde-li o důchod z II. kategorie funkcí, 20 roků služby, popřípadě celá doba služby, jestliže je kratší než 20 roků; byla-li takto započtena do 20 roků služby doba služby I. kategorie funkcí, přičítá se k základní výměře důchodu ještě 0,5 % průměrného měsíčního výdělku za každý takto započtený rok služby I. kategorie funkcí, nebo
- c) jde-li o důchod z III. pracovní kategorie, platí obdobně ustanovení § 22 odst. 5.

[4] Nejvyšší výměra invalidního důchodu činí měsíčně

- a) 3 800 Kčs, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu I. kategorie funkcí, anebo se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby I. kategorie funkcí nebo v přímé souvislosti s ním,
- b) 3 250 Kčs, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu, z toho nejméně 10 roků služby I. kategorie funkcí, anebo se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby II. kategorie funkcí nebo v přímé souvislosti s ním a konal aspoň 10 roků službu I. kategorie funkcí,
- c) 2 900 Kčs, konal-li voják z povolání aspoň 20 roků službu, anebo se stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu služby II. kategorie funkcí nebo v přímé souvislosti s ním, nebo
- d) 2 800 Kčs.

[5] Ustanovení § 30 odst. 1 a § 31 odst. 2 a 3 platí obdobně.

§ 136

Podmínky nároku na částečný invalidní důchod

[1] Voják z povolání má nárok na částečný invalidní důchod, jestliže splnil podmínky uvedené v § 37 odst. 1 až 4 a

- a) stal se částečně invalidním v době trvání služby nebo nejpozději do dvou let od jejího skončení, nebo
- b) konal nejméně 20 roků službu.

[2] Ustanovení § 134 odst. 2 platí obdobně.

§ 137

Důchody ve zvláštních případech

Ministři národní obrany a vnitra Československé socialistické republiky a ministři vnitra a životního prostředí a spravedlnosti republik mohou v oborech své působnosti povolovat výjimky

z podmínky 20 roků služby stanovené pro vznik nároku na důchod vojáku z povolání, který tuto podmínku nemůže splnit ke dni dosažení věku stanoveného pro vznik nároku na důchod anebo pro skončení služby ze zdravotních důvodů a který se významně podílel na plnění úkolů ozbrojených sil.

§ 138

Důchod za výsluhu let

[1] Nárok na důchod za výsluhu let má za podmínek a ve výši stanovených pro výkonného letce též voják z povolání, který vykonával funkce zvláštní povahy nebo zvláštního stupně nebezpečnosti; okruh funkcí výkonných letců, funkcí zvláštní povahy nebo zvláštního stupně nebezpečnosti a funkcí řídicích letového provozu, které zakládají nárok na důchod za výsluhu let, stanoví v oborech své působnosti ministři národní obrany a vnitra Československé socialistické republiky.

[2] Nárok na důchod za výsluhu let umělce má za podmínek a ve výši stanovených pro umělce též voják z povolání, který vykonával funkci dirigenta nebo člena orchestru uvedeného v § 40 odst. 2 a který byl určen příslušným orgánem federálního ministerstva národní obrany nebo federálního ministerstva vnitra anebo ministerstva vnitra a životního prostředí republiky po projednání s příslušným ministerstvem kultury republiky, jestliže jeho služba skončila.

§ 139

Nejvyšší výměra dávek při souběhu

[1] Nejvyšší výměry úhrnu vyplácených důchodů činí měsíčně

- a) 3 800 Kčs, jde-li o vojáka z povolání uvedeného v § 135 odst. 4 písm. a),
- b) 3 250 Kčs, jde-li o vojáka z povolání uvedeného v § 135 odst. 4 písm. b),
- c) 2 900 Kčs, jde-li o vojáka z povolání uvedeného v § 135 odst. 4 písm. c), nebo
- d) 2 800 Kčs.

[2] Důchod (úhrn důchodů) spolu se zvýšením důchodu pro bezmocnost nesmí přesáhnout částky uvedené v odstavci 1.

[3] Ustanovení § 56 odst. 3 až 5 platí obdobně.

§ 140

Výplata dávek

Dávky důchodového zabezpečení se vyplácejí ve stanoveném výplatním termínu na běžný kalendářní měsíc. Termín a způsob výplaty dávek stanoví v oborech své působnosti ministři národní obrany a vnitra Československé socialistické republiky a ministři spravedlnosti republik.

§ 141

Dohoda o srážkách z důchodu

Dohodu o srážkách z důchodu lze uzavřít též pro pohledávku útvaru ozbrojených sil nebo sboru, která vznikla za trvání služebního poměru vojáka z povolání.

§ 142

Organizace a řízení

(1) Sociální zabezpečení v Československé lidové armádě řídí, kontroluje a svými orgány provádí federální ministerstvo národní obrany.

(2) Sociální zabezpečení příslušníků Sboru národní bezpečnosti řídí a kontroluje federální ministerstvo vnitra v součinnosti s ministerstvy vnitra a životního prostředí republik; provádějí je svými orgány federální ministerstvo vnitra a ministerstva vnitra a životního prostředí republik v oborech své působnosti. Sociální zabezpečení vojáků z povolání v oboru působnosti federálního ministerstva vnitra řídí, kontroluje a svými orgány provádí federální ministerstvo vnitra.

(3) Sociální zabezpečení příslušníků sborů nápravné výchovy řídí, kontrolují a svými orgány provádějí v oborech své působnosti ministerstva spravedlnosti republik.

(4) O dávkách důchodového zabezpečení rozhodují, pokud jde o

- a) vojáky z povolání Československé lidové armády, krajská vojenská správa, v jejímž obvodu má žadatel o dávku trvalý pobyt,
- b) příslušníky Sboru národní bezpečnosti a o vojáky z povolání v oboru působnosti federálního ministerstva vnitra, orgán příslušného ministerstva,
- c) příslušníky sborů nápravné výchovy, orgán příslušného ministerstva spravedlnosti republiky.

(5) Orgány uvedené v odstavcích 1 až 4 rozhodují o dávkách důchodového zabezpečení a provádějí jejich výplatu v případech stanovených prováděcími předpisy také tehdy, jestliže

- a) jde o důchod občana, který byl vojákem z povolání a nesplnil podmínky nároku na důchod podle této části,
- b) jde o důchod manželky vojáka z povolání nebo občana uvedeného v ustanovení písmene a),
- c) jde o důchod vdovský nebo sirotčí pozůstalého po vojáku z povolání nebo občanu uvedeném v ustanovení písmene a).

(6) Orgány uvedené v odstavci 4 poskytují poživatelům důchodů a jejich rodinným přísluš-

níkům, kteří nejsou důchodově zabezpečeni, též peněžité dávky sociální péče, a to

- a) občanům těžce postiženým na zdraví a starým občanům,
- b) občanům, kteří potřebují zvláštní pomoc,
- c) příspěvek na rekreaci dětí důchodce.

(7) Orgány uvedené v odstavci 4 poskytují vojákům z povolání vdovecký příspěvek.

§ 143

Žádost o dávku

(1) Voják z povolání Československé lidové armády podává žádost o dávku důchodového zabezpečení u krajské vojenské správy, v jejímž obvodu má trvalý pobyt; to platí také tehdy, jestliže žádost o dávku důchodového zabezpečení podává občan, který byl vojákem z povolání Československé lidové armády, a jiný oprávněný, pokud k rozhodnutí o této dávce je příslušná krajská vojenská správa.

(2) Příslušník Sboru národní bezpečnosti a voják z povolání v oboru působnosti federálního ministerstva vnitra podává žádost o dávku důchodového zabezpečení u útvaru, v němž koná službu; pozůstalý po příslušníku Sboru národní bezpečnosti nebo po vojáku z povolání v oboru působnosti federálního ministerstva vnitra podává žádost o tuto dávku u útvaru, v němž zemřelý konal naposledy službu. Ostatní oprávnění podávají žádost o dávku důchodového zabezpečení u příslušného ministerstva.

(3) Příslušník sboru nápravné výchovy podává žádost o dávku důchodového zabezpečení u útvaru, v němž koná službu; to platí též, jestliže žádost o tuto dávku podává pozůstalý po příslušníku sboru nápravné výchovy. Ostatní oprávnění podávají žádost o dávku důchodového zabezpečení u správy sboru nápravné výchovy příslušného ministerstva spravedlnosti republiky.

(4) Žádost o peněžitou dávku sociální péče podává oprávněný u plátce důchodu.

§ 144

Posuzování zdravotního stavu

(1) Posudky o tom, zda zdravotní stav vojáka z povolání nebo jiného oprávněného odůvodňuje poskytnutí dávky nebo služby sociální péče, podávají národní výbory.

(2) Ministři národní obrany a vnitra Československé socialistické republiky mohou po jednání s ministrem práce a sociálních věcí Československé socialistické republiky zřídit v oborech své působnosti posudkové komise sociálního zabezpečení k posuzování zdravotního stavu oprávněných v případech, kdy toto posouzení vyžaduje zvláštní odborné znalosti. Podává-li tato komise posudek v odvolacím řízení, projedná jej v jiném složení, než ve kterém původně jednala.

(3) Schopnost vojáků z povolání k výkonu služby posuzují lékařské komise v oborech působnosti federálních ministerstev národní obrany a vnitra a ministerstev vnitra a životního prostředí a spravedlnosti republik; pro účely řízení o invalidním a částečném invalidním důchodu a o důchodech pozůstalých po vojáků z povolání rozhodují tyto komise o tom, zda úraz nebo onemocnění vznikly při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním.

§ 145

Odvolací řízení

(1) Proti rozhodnutí o dávce lze podat písemné odvolání do 15 dnů u orgánu, který je vydal; odvolání není přípustné proti rozhodnutí o odstranění tvrdosti a proti rozhodnutí o povolení výjimky podle § 137.

(2) Orgán, který napádené rozhodnutí vydal, může odvolání sám plně vyhovět; neučiní-li tak, je povinen nejpozději do 30 dnů od podání odvolání předložit je orgánu příslušnému k rozhodnutí o odvolání.

(3) Odvolacím orgánem je služební orgán nejbližší nadřízený služebnímu orgánu, který rozhodnutí vydal.

(4) Odvolací orgán je povinen rozhodnout o odvolání bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 60 dnů ode dne podání odvolání; pokud nelze v této lhůtě o odvolání rozhodnout, musí být oprávněnému písemně sděleny důvody a doba, během níž se o odvolání rozhodne.

(5) Proti rozhodnutí o odvolání se nelze odvolat.

(6) Pro řízení v sociálním zabezpečení v ozbrojených silách neplatí ustanovení § 122 odst. 1 až 3 a 5 a § 126.

Č Á S T Š E S T Á**ZVÝŠENÍ VYPLÁCENÝCH DŮCHODŮ****H L A V A P R V N Í****ZVÝŠENÍ DŮCHODŮ PŘIZNANÝCH PŘED**

1. ŘÍJNEM 1988

§ 146

Zvýšení starobních a invalidních důchodů a důchodů za výsluhu let

(1) Starobní a invalidní důchody a důchody za výsluhu let se zvyšují takto:

rok přiznání důchodu	výše zvýšení důchodu měsíčně Kčs
do 31. prosince 1975	140
1976	130
1977	120
1978	110
1979	100

1980	90
1981	80
1982	70
1983	60
1984	50
1985 až 30. září 1988	40.

(2) Rokem přiznání důchodu se rozumí rok, do něhož spadá den, od kterého byl důchod přiznán, pokud nárok na něj trval nepřetržitě až do dne, od kterého zvýšení důchodu náleží.

(3) Starobní a invalidní důchody přiznané ze zaměstnání I. nebo II. pracovní kategorie se kromě zvýšení podle odstavce 1 dále zvyšují o 80 Kčs měsíčně, jde-li o důchod přiznaný z I. pracovní kategorie, a o 40 Kčs měsíčně, jde-li o důchod přiznaný z II. pracovní kategorie. Jako důchody ze zaměstnání I. pracovní kategorie se zvyšují též invalidní důchody občanů, kteří konali službu v ozbrojených silách, pokud se takový občan stal invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu této služby nebo v přímé souvislosti s ním.

(4) Jako důchod přiznaný ze zaměstnání I. (II.) pracovní kategorie se zvyšuje též starobní nebo invalidní důchod přiznaný z důchodového zabezpečení vojáků z povolání, pokud voják z povolání konal aspoň 20 roků službu zařazenou do I. (II.) kategorie funkcí nebo se stal plně invalidním následkem úrazu nebo onemocnění vzniklých při výkonu takové služby nebo v přímé souvislosti s ním. Jako důchod přiznaný ze zaměstnání II. pracovní kategorie se zvyšuje též důchod přiznaný ze sociálního zabezpečení vojáků z povolání podle předpisů platných před 1. lednem 1965, pokud se tento důchod stal podle předpisů platných po 31. prosinci 1964 důchodem starobním nebo invalidním a platila pro něj nejvyšší výměra důchodu stanovená pevnou částkou pro důchod přiznaný ze služby zařazené do II. kategorie funkcí.

§ 147

Zvýšení částečných invalidních důchodů

Částečné invalidní důchody se zvyšují o polovinu částky, která by náležela jako zvýšení k invalidnímu důchodu přiznanému v témže roce jako částečný invalidní důchod.

§ 148

Zvýšení vdovských a sirotčích důchodů

(1) Vdovské důchody se zvyšují o 60 % částky, která by náležela jako zvýšení k důchodu, z něhož byl vdovský důchod vyměřen.

(2) Sirotčí důchody jednostranně osiřelých dětí se zvyšují o 30 % a sirotčí důchody oboustranně osiřelých dětí o 50 % částky, která by náležela jako zvýšení k důchodu, z něhož byl sirotčí důchod vyměřen.

[3] Pokud sirotčí důchody po zvýšení podle odstavce 2 nedosahují nejnižších výměr uvedených v § 50 odst. 2, zvýší se na tyto nejnižší výměry.

§ 149

Zvýšení osobních důchodů

Osobní důchody se zvyšují o částku, která by náležela k důchodu (důchodům), který osobní důchod nahrazuje.

Zvýšení důchodů účastníků odboje

§ 150

[1] Starobní a invalidní důchody účastníků odboje se kromě zvýšení podle § 146 odst. 1 dále zvyšují o 120 Kčs měsíčně, jde-li o důchod účastníka odboje I. skupiny, o 80 Kčs měsíčně, jde-li o důchod účastníka odboje II. skupiny, a o 30 Kčs měsíčně, jde-li o důchod účastníka odboje III. a IV. skupiny.

[2] Jsou-li splněny podmínky pro zvýšení starobního a invalidního důchodu jak podle odstavce 1, tak podle § 146 odst. 3 a 4, náleží jen jedno zvýšení, a to vyšší.

§ 151

Částečné invalidní důchody účastníků odboje a vdovské a sirotčí důchody vdov a sirotek po účastnících odboje se kromě zvýšení podle § 147 a 148 dále zvyšují, a to příslušným poměrem z částek uvedených v § 150 odst. 1. Ustanovení § 150 odst. 2 platí zde obdobně.

§ 152

Jestliže důchody účastníků odboje a vdov nebo sirotek po účastnících odboje nedosahují spolu se všemi zvýšeními podle § 146 až 151 a podle dříve platných předpisů¹⁷⁾ částky uvedené v § 64 odst. 2 a 3, § 65 odst. 2, 3, 5 a 6 a § 66, zvyšují se na tyto částky.

Společná ustanovení o zvýšení důchodů

§ 153

[1] Důchody přiznané před 1. říjnem 1988 se zvyšují od splátky důchodu splatné po 30. září 1988.

[2] Při souběhu nároků na výplatu více důchodů náleží zvýšení jen k jednomu důchodu, a to zvýšení nejvyšší. Zvýšení k důchodu upravenému pro souběh nároků na výplatu důchodů náleží v plné výši; dosavadní úprava nároků na výplatu důchodů při jejich souběhu zůstává přitom i po přičtení tohoto zvýšení nadále zachována.

[3] Jde-li však o zvýšení důchodu vypláceného v souběhu s vdovským důchodem po účastníku odboje upraveným podle § 152, snižuje se úhrn zvýšení o částku, o kterou byl takto upraven vdovský důchod, popřípadě snížený o částky zvýšení podle dříve platných předpisů¹⁷⁾ pokud byly v nejnižší výměře stanovené dříve platnými předpisy zahrnuty.

§ 154

[1] Zvýšení náležející podle tohoto zákona a zvýšení důchodů podle dříve platných předpisů¹⁷⁾ se slučují s důchodem, ke kterému náleží, a tvoří s ním nadále jeden celek; sloučením s důchodem nároky na tato zvýšení zanikají.

[2] Při souběhu nároků na výplatu více důchodů se zvýšení podle tohoto zákona a podle zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 76/1979 Sb., o zvýšení důchodů, a zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 7/1982 Sb., o zvýšení důchodů a o některých změnách zákona o sociálním zabezpečení, slučují s důchodem starobním, invalidním, částečným invalidním nebo za výsluhu let a jde-li o souběh nároků na vdovský a sirotčí důchod, s důchodem vdovským. Zvýšení podle zákona č. 108/1984 Sb., o zvýšení některých nízkých důchodů a o dalších změnách v sociálním zabezpečení, se vždy slučuje s tím důchodem, ke kterému náleží. Zvýšení podle zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 7/1982 Sb. se však slučuje s vdovským, popřípadě sirotčím důchodem, jde-li o souběh těchto důchodů s důchodem invalidním nebo částečným invalidním, které byly přepočteny podle čl. III odst. 2 zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 7/1982 Sb.

§ 155

Zvýšení náležející podle tohoto zákona a zvýšení náležející podle dříve platných předpisů¹⁷⁾ náleží, i když důchod spolu s takovým zvýšením přesáhne nejvyšší výměru důchodu nebo úhrnu důchodů stanovenou předpisy platnými před 1. říjnem 1988.

§ 156

Důchody vyplácené do ciziny se zvyšují podle předchozích ustanovení. K dílčím důchodům přiznaným podle mezinárodní smlouvy náleží zvýšení v plné výši, a to i v případě jejich výplaty do ciziny. Jestliže podle mezinárodní smlouvy náleží důchodci při jeho trvalém pobytu na území Československé socialistické republiky důchod jen podle československých předpisů, zvýší se důchod podle roku jeho přiznání ve smluvním státě, ze kterého

¹⁷⁾ Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 76/1979 Sb., o zvýšení důchodů.

Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 7/1982 Sb., o zvýšení důchodů a o některých změnách zákona o sociálním zabezpečení.

Zákon č. 108/1984 Sb., o zvýšení některých nízkých důchodů a o dalších změnách v sociálním zabezpečení.

důchodce přesídlil do Československé socialistické republiky.

§ 157

Jde-li o důchody upravené jako jediný zdroj příjmu, náleží zvýšení podle ustanovení § 146 až 156 k částce důchodu před jeho úpravou.

§ 158

Zvýšení podle § 146 odst. 3 a § 150 odst. 1 se poskytnou na žádost; na žádost se zvýší i částečné invalidní, vdovské a sirotčí důchody, jde-li o jejich zvýšení z částek zvýšení podle § 146 odst. 3 a § 150 odst. 1. Ostatní zvýšení se poskytnou bez žádosti. Zvýšení důchodů vyplácených orgány uvedenými v § 142 se poskytnou vždy bez žádosti.

HLAVA DRUHÁ

ZVÝŠENÍ DŮCHODŮ PŘÍZNANÝCH PO 30. ZÁŘÍ 1988 PODLE PŘEDPISŮ PLATNÝCH PŘED 1. ŘÍJNEM 1988

§ 159

Důchody přiznané po 30. září 1988 podle předpisů platných před 1. říjnem 1988 se zvyšují podle § 146 až 158; za den přiznání důchodu se přitom pro účely zvýšení považuje 30. září 1988.

HLAVA TŘETÍ

ZVYŠOVÁNÍ DŮCHODŮ

§ 160

Vláda Československé socialistické republiky stanoví nařízením podmínky a způsob pravidelného zvyšování důchodů se zřetelem na růst mezd a jiných pracovních příjmů.

ČÁST SEDMÁ

USTANOVENÍ PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

HLAVA PRVNÍ

PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Základní ustanovení

§ 161

(1) O nárocích na dávky, jež vznikly před 1. říjnem 1988 a o nichž nebylo do tohoto dne pravomocně rozhodnuto, se rozhodne podle dříve platných předpisů s odchylkami dále stanovenými.

(2) Dávky přiznané podle předpisů platných před 1. říjnem 1988 se považují za dávky podle předpisů platných po 30. září 1988, a to ve výši,

v jaké náležely ke dni 30. září 1988 po zvýšení podle části šesté, pokud se dále nestanoví jinak.

§ 162

(1) Podle tohoto zákona se posuzují od 1. října 1988 i nároky na dávky, jejichž podmínky stanovené tímto zákonem byly splněny před tímto dnem a nezakládaly nárok na dávky podle dříve platných předpisů, pokud se dále nestanoví jinak.

(2) Občanům, kteří splnili před 1. říjnem 1988 podmínky nároku na důchod stanovené dříve platnými předpisy kromě podmínky trvání zaměstnání,¹⁶⁾ vznikne nárok na důchod po 30. září 1988, jen pokud chybějící podmínku splní po tomto dni, a to za podmínek stanovených dřívějšími předpisy a ve výši podle tohoto zákona; jestliže tento občan po 30. září 1988 splní věkovou podmínku vzniku nároku na poměrný starobní důchod a byl zaměstnán nejméně 25 roků, vyměří se mu tento důchod, jako by šlo o vznik nároku na starobní důchod. Ustanovení předchozí věty však neplatí, získal-li pracující potřebnou dobu zaměstnání pro nárok na starobní důchod z I. pracovní kategorie; za den vzniku nároku se v tomto případě považuje 1. říjen 1988.

§ 163

Výše starobního důchodu, invalidního důchodu a důchodu za výsluhu let, na který vznikne nárok v době od 1. října 1988 do 31. prosince 1990, nesmí být nižší, než jeho výše stanovená podle předpisů platných před 1. říjnem 1988, a to i pokud se výše uvedených důchodů zjišťuje pro vyměření částečného invalidního, vdovského nebo sirotčího důchodu; vznikl-li nárok na uvedené důchody po 31. prosinci 1990, vyměří se důchod ve výši podle předpisů platných před 1. říjnem 1988 jen na žádost. K důchodu však nenáleží zvýšení podle části šesté tohoto zákona. Ustanovení § 12 odst. 1 až 5 a 7 však platí i v případech, že se uvedené důchody vyměřují podle předpisů dříve platných.

Starobní důchod

§ 164

(1) Výše starobního důchodu občanů, kteří splnili podmínky pro nárok na tento důchod před 1. říjnem 1988, jsou po vzniku nároku na starobní důchod nepřetržitě zaměstnání k 30. září 1988 a nepobírali starobní důchod ani jeho část, se stanoví podle předpisů platných po 30. září 1988. Tato výše však nesmí být nižší než výše stanovená podle dříve platných předpisů.

¹⁶⁾ § 13 odst. 1 a 3 zákona č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, a obdobná ustanovení dříve platných předpisů.

(2) Ke starobnímu důchodu vyměřenému podle odstavce 1 věty první nenáleží zvýšení podle části šesté a ani podle dříve platných předpisů.¹⁷⁾

§ 165

(1) Zvýšení starobního důchodu přiznaného podle předpisů platných před 1. říjnem 1988 za dobu dalšího zaměstnání konaného po 30. září 1988 náleží až do nejvyšších výměr stanovených tímto zákonem.

(2) Nejvyšší výměry úhrnu důchodů při souběhu stanovené tímto zákonem platí též, je-li jedním z důchodů starobní důchod vyměřený podle § 164 odst. 1.

§ 166

Důchody invalidní, částečně invalidní, vdovské a sirotčí

(1) Stal-li se poživatel invalidního (částečně invalidního) důchodu přiznaného před 1. říjnem 1988 částečně invalidním (invalidním), vyměří se částečný invalidní (invalidní) důchod podle předpisů platných po 30. září 1988. Částečný invalidní důchod nesmí být nižší než polovina dosavadního invalidního důchodu; invalidní důchod nesmí být nižší než dosavadní částečný invalidní důchod.

(2) Částečný invalidní důchod podle § 37 odst. 3 se přizná nejdříve od 1. října 1988.

(3) Jestliže zanikl nárok na invalidní, částečný invalidní nebo vdovský důchod, který vznikl před 1. říjnem 1988, a po 30. září 1988 do dvou roků po zániku tohoto nároku vznikl znovu nárok na takový důchod, nesmí být nově přiznaný důchod nižší, než dřívější důchod náležející ke dni zániku nároku včetně zvýšení, která by k němu náležela, kdyby nárok na něj trval ke dni 1. října 1988. Ustanovení předchozí věty platí obdobně pro sirotčí důchod; není přitom rozhodné, kdy na něj znovu vznikl nárok.

§ 167

Krácení vdovského důchodu a důchodu za výsluhu let

Vdovský důchod a důchod za výsluhu let zálohově krácené ke dni 1. října 1988 pro souběh s příjmem z výdělečné činnosti se krátí podle dříve platných předpisů až do konce zúčtovacího období stanoveného podle těchto předpisů a poté podle § 44 a 48; vyplacené zálohy se však již nezúčtovávají. Zvýšení k těmto důchodům podle části šesté náleží k vyplácené záloze v plné výši až do konce zúčtovacího období.

§ 168

Důchod manželky

Činí-li důchod manželky ke dni 1. října 1988 méně než 200 Kčs měsíčně upraví se na tuto část-

ku od splátky důchodu splatné po 30. září 1988; činí-li více než 200 Kčs měsíčně, výše důchodu se nemění.

§ 169

Změny druhů důchodů

Od 1. října 1988 se částečné důchody za výsluhu let považují za částečné invalidní důchody, vdovské důchody družky přiznané podle předpisů platných před 1. červencem 1964 za vdovské důchody a důchody rodičů a sourozenců přiznané podle předpisů platných před 1. lednem 1957 za sociální důchody.

§ 170

Pracovní kategorie

Zařazení zaměstnání vykonávaného před 1. říjnem 1988 do I. nebo II. pracovní kategorie se určuje po 30. září 1988 podle tohoto zákona, jestliže je to pro občana výhodnější a nevznikl mu nárok na důchod před 1. říjnem 1988; pokud však bylo zařazení zaměstnání vykonávaného před 1. říjnem 1988 výhodnější podle předpisů platných v době výkonu zaměstnání, určuje se do 30. září 1988 zařazení podle těchto předpisů.

§ 171

Zvýšení důchodu pro bezmocnost

Zvýšení důchodu pro bezmocnost, které podle předpisů platných před 1. říjnem 1988 bylo přiznáno v nižších částkách, než které jsou uvedeny v § 70 odst. 1, nebo nebylo přiznáno, protože by důchod spolu s ním přesáhl částku 2 000 Kčs měsíčně, popřípadě bylo z tohoto důvodu přiznáno v nižší částce, se na žádost přizná nebo zvýší na částky uvedené v § 70 odst. 1 od splátky důchodu splatné po 30. září 1988; nejvyšší výměry stanovené v § 70 odst. 2 a § 139 odst. 2 platí i zde.

§ 172

Výchovné

(1) Nárok na výchovné k částečnému invalidnímu důchodu zaniká od splátky důchodu splatné po 30. září 1988.

(2) Zvýšení výchovného pro bezmocnost přiznané podle předpisů platných před 1. říjnem 1988 se poskytuje v dosavadní výši; poté je lze jen snížit nebo odejmout za podmínek stanovených předpisy platnými před 1. říjnem 1988.

(3) Příslušný orgán národního výboru nejpozději do 30. září 1989 posoudí, které z dětí, jež bylo před 1. říjnem 1988 uznáno za invalidní a vyžadující stálou péči podle dříve platných předpisů, splňuje podmínky pro uznání za dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené a vyžadující mimořá-

nou péči s nárokem na příplatek k výchovnému ve výši 700 Kčs měsíčně.

§ 173

Zaopatřovací příspěvek

(1) Zaopatřovací příspěvek dítěti se zvýší na částku 400 Kčs měsíčně bez žádosti od 1. října 1988.

(2) Pokud zaopatřovací příspěvek podle tohoto zákona již nenáleží, bude poskytován podle předpisů platných před 1. říjnem 1988, pokud náležel ke dni 30. září 1988.

HLAVA DRUHÁ

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

§ 174

Odstraňování tvrdostí

Tvrdosti, které by se vyskytly při provádění tohoto zákona, mohou odstraňovat

- a) v oborech své působnosti ministři národní obrany a vnitra Československé socialistické republiky a ministři zdravotnictví a sociálních věcí, vnitra a životního prostředí a spravedlnosti republik,
- b) národní výbory, pokud jde o
 1. dávky sociální péče, nejde-li o dávky uvedené v § 94 odst. 3,
 2. dávky nemocenského zabezpečení občanů uvedených v § 2 odst. 1 písm. c),
 3. další dávky poskytované důchodcům uvedené v § 7 písm. d) č. 2 a 3.

Prováděcí předpisy

§ 175

Vláda Československé socialistické republiky může nařízením zvyšovat

- a) výchovné a příplatek k výchovnému,
- b) nejnižší výměru sirotčího důchodu,
- c) zaopatřovací příspěvek.

§ 176

Vláda Československé socialistické republiky může nařízením stanovit

- a) za jakých podmínek a v jaké výši se poskytuje při zaměstnání starobní důchod a vdovský důchod,
- b) že občanům, kteří vykonávali mimořádně obtížná a riziková zaměstnání, náleží starobní důchod ze zaměstnání I. pracovní kategorie, i když nesplňují podmínky stanovené tímto zákonem,
- c) odchylně podmínky pro přiznání starobního důchodu před dovršením potřebného věku

občanům uvolňovaným v souvislosti s prováděním strukturálních změn, likvidací neefektivních provozů, snižováním správního a řídicího aparátu a jinými racionalizačními nebo organizačními opatřeními v národním hospodářství,

- d) že zařazení zaměstnání do I. a II. pracovní kategorie se provádí podle odvětví,
- e) odchylnou úpravu sociálního zabezpečení pro pracovníky organizací se zahraniční majetkovou účastí včetně mezinárodních hospodářských organizací nebo jejich poboček se sídlem v Československé socialistické republice.

§ 177

(1) Federální ministerstvo práce a sociálních věcí vydá v dohodě s ostatními zúčastněnými ústředními orgány a s Ústřední radou odborů vyhlášku podle § 6 odst. 2 a 3, § 8 odst. 1 a 4, § 9, § 12 odst. 2, 3 a 7, § 19 odst. 2 a 3, § 23 odst. 3, § 37 odst. 3, § 41 odst. 2, § 44 odst. 2, § 48 odst. 2, § 54 odst. 5, § 59 odst. 3, § 74 odst. 3, § 75 odst. 4, § 79 odst. 3, § 85, § 92 odst. 1 a 2, § 93, § 94 odst. 1, § 99, § 100 odst. 2, § 101, § 108 odst. 2, § 120 odst. 7, § 125 odst. 2, § 131 odst. 3 a § 142 odst. 5.

(2) Federální ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví v dohodě s ostatními zúčastněnými ústředními orgány a s Ústřední radou odborů a po projednání se Svazem družstevních rolníků vyhláškou,

- a) kteří občané mají v důchodovém zabezpečení práva a povinnosti jako pracovníci v pracovním poměru, bližší podmínky jejich účasti na tomto zabezpečení a v jakém rozsahu mají nárok na dávky,
- b) které další doby se považují za doby zaměstnání a náhradní doby, a bližší podmínky pro hodnocení náhradních dob a dob zaměstnání,
- c) které osoby se považují za blízké osoby,
- d) které další skutečnosti se považují za pracovní úraz a co se považuje za plnění pracovních úkolů a přímou souvislost s ním, za dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, za soustavné, zcela nepřiměřené, dosavadní a stejně kvalifikované zaměstnání, mimořádné podmínky a zvlášť ulehčené pracovní podmínky pro nárok na invalidní a částečný invalidní důchod, podstatný pokles výdělku a srovnatelný výdělek a bližší úpravu jednotlivých podmínek invalidity a částečné invalidity,
- e) úpravu srovnatelného výdělku o přepočítací koeficient,
- f) co se považuje za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání, které dítě se považuje za dlouhodobě těžce zdravotně postižené vyžadující mimořádnou péči a mimořádnou péči zvlášť náročnou, co se rozumí pobytem dítěte v zařízení a zaopatřením dítěte v ústavu, vý-

- chovou dítěte, péčí nahrazující péči rodičů a dětmi pro nárok na dávky sociálního zabezpečení,
- g) bližší podmínky pro přiznání sociálního důchodu,
- h) důchodové zabezpečení občanů v případě úrazu utrpěného za zvláštních okolností,
- i) podrobnosti o zabezpečení občanů konajících službu v ozbrojených silách a členů jejich rodin,
- j) kdy je občan částečně, převážně nebo úplně bezmocný,
- k) souběh nároků na výchovné a přídavky na děti a doplatek k výchovnému,
- l) způsob vzájemného zúčtování dávek při jejich souběhu nebo zpětné výplatě,
- m) pro umělce a občany poskytující věcná plnění a výkony na základě povolení národního výboru nemocenské a důchodové zabezpečení a zabezpečení v době vojenského cvičení,
- n) výši příjmu a další podmínky rozhodné pro určení sociální potřeby pro poskytování dávek sociální péče a služeb sociální péče a podmínky, za kterých může národní výbor upustit od úhrady nákladů sociální péče,
- o) výši úhrady v ústavech sociální péče pro mládež a výši kapesného v ústavech sociální péče,
- p) podrobnější úpravu podávání žádostí o dávky důchodového zabezpečení, co se považuje za podkladové rozhodnutí národního výboru, postup při přechodu do invalidity a částečné invalidity a způsob výplaty dávek, včetně hromadných poukazů dávek do ústavů sociální péče a léčeben,
- r) vedení záznamů, evidencí, podávání hlášení a bližší úpravu povinností organizací v důchodovém zabezpečení,
- s) odchylky potřebné pro použití automatizovaného zpracování dat a způsobu výpočtu podkladů pro vyměření důchodů,
- t) možnost přepočtu dávek vyměřených místo z průměrného měsíčního výdělku z pevně stanovené částky,
- u) podmínky poskytování úrazových důchodů, zaopatřovacích požitků vojenských a válečných poškozenců, přídavků za zranění a příspěvků přiznaných podle § 6 zákona č. 16/1947 Sb., které byly přiznány podle předpisů platných před 1. lednem 1957.

(3) Federální ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví v dohodě s federálním ministerstvem zemědělství a výživy a ostatními zúčastněnými ústředními orgány a po projednání se Svazem

družstevních rolníků vyhláškou podmínky, rozsah a provádění důchodového a nemocenského pojištění jednotlivě hospodařících rolníků a jiných osob samostatně hospodařících, výši, způsob placení a zúčtování pojistného a podmínky hodnocení doby činnosti jednotlivě hospodařícího rolníka a jiné osoby samostatně hospodařící jako doby zaměstnání.

(4) Ministerstva zdravotnictví a sociálních věcí republik stanoví v dohodě s federálním ministerstvem práce a sociálních věcí, ostatními zúčastněnými ústředními orgány, Českou odborovou radou nebo Slovenskou odborovou radou a po projednání s příslušným svazem družstevních rolníků vyhláškou podmínky, výši a způsob poskytování ostatních dávek a služeb sociální péče, povinnosti organizací při provádění péče o občany společensky nepřizpůsobené a organizací ústavní péče a péče v ostatních zařízeních sociální péče.

(5) Federální ministerstva národní obrany a vnitra a ministerstva spravedlnosti republik v oborech své působnosti stanoví podrobnosti k provedení tohoto zákona vyplývající ze zvláštností služby a organizace ozbrojených sil a sborů.

§ 178

Zrušovací ustanovení

Zrušují se

1. čl. IV zákona č. 161/1968 Sb., o zvláštním přídavku k dávčákům, o změnách v důchodovém zabezpečení účastníků odboje a o některých dalších změnách v sociálním zabezpečení;
2. čl. 3 a 4 zákona č. 71/1970 Sb., o úpravě některých nízkých důchodů a o dalších změnách v sociálním zabezpečení;
3. čl. I zákona č. 106/1971 Sb., o zvýšení důchodů starodůchodců a některých nízkých důchodů v sociálním zabezpečení;
4. zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 76/1979 Sb., zákona č. 150/1979 Sb., zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 7/1982 Sb., zákona č. 73/1982 Sb., zákona č. 116/1983 Sb., zákona č. 56/1984 Sb., zákona č. 108/1984 Sb. a zákona č. 53/1987 Sb., s výjimkou § 84 odst. 2, § 85 až 87, § 90, 92, § 97 odst. 3 a § 101;
5. zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 76/1979 Sb., o zvýšení důchodů;
6. zákonné opatření předsednictva Federálního

shromáždění č. 7/1982 Sb., o zvýšení důchodů a o některých změnách zákona o sociálním zabezpečení;

§ 179

Účinnost

7. zákon č. 108/1984 Sb., o zvýšení některých nízkých důchodů a o dalších změnách zákona o sociálním zabezpečení.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. října 1988, s výjimkou ustanovení § 176 písm. c), které nabývá účinnosti dnem 1. července 1988.

Husák v. r.

Indra v. r.

Štrougal v. r.

101

VYHLÁŠKA

Úřadu pro normalizaci a měření

ze dne 6. června 1988

o certifikaci výrobků

Úřad pro normalizaci a měření stanoví podle § 35 odst. 1 zákona č. 30/1968 Sb., o státním zkušebnictví, v úplném znění vyhlášeném pod č. 84/1987 Sb. (dále jen „zákon“):

§ 1

Stanovení výrobků pro certifikaci

(1) Úřad pro normalizaci a měření (dále jen „Úřad“) stanoví pro certifikaci výrobky, u nichž je společenský zájem na trvalém dodržování jejich vlastností, včetně těch výrobků, u nichž to vyplývá z mezinárodní dohody o certifikaci výrobků, kterou je Československá socialistická republika vázána (dále jen „mezinárodní dohoda“).

(2) Zúčastněnými ústředními orgány, s nimiž se stanovení výrobků podléhajících certifikaci projednává, jsou zejména federální ministerstvo zahraničního obchodu, federální ministerstvo zemědělství a výživy, ministerstvo obchodu a cestovního ruchu a ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí České socialistické republiky a ministerstvo obchodu a cestovního ruchu a ministerstvo zdravotnictví a sociálních věcí Slovenské socialistické republiky.

§ 2

Přihlašování výrobků k povinné certifikaci

(1) Výrobce je povinen přihlásit výrobek k povinné certifikaci u příslušného orgánu státního zkušebnictví¹⁾ (dále jen „státní zkušebna“) do 60 dnů ode dne nabytí účinnosti jeho stanovení pro certifikaci ve Věstníku Úřadu pro normalizaci a měření (dále jen „věstník“).

(2) Výrobek, který po dni nabytí účinnosti jeho stanovení pro certifikaci není ještě uváděn do oběhu, je výrobce povinen přihlásit u státní zkušebny do 30 dnů před jeho uvedením do oběhu.

(3) Jestliže je platnost certifikátu omezena, je výrobce povinen, pokud výrobek hodlá nadále

uvádět do oběhu, přihlásit jej k nové certifikaci ve lhůtě stanovené v certifikátu.

(4) Certifikovaný výrobek, jehož výroba byla převzata, je přejímající výrobce povinen přihlásit k certifikaci do 30 dnů ode dne převzetí výroby.

(5) Výrobce je povinen na výzvu státní zkušebny doplnit přihlášku k certifikaci o dokumentaci a o podklady pro prověření předpokladů trvalého dodržování jakosti certifikovaných výrobků ve výrobě v rozsahu stanoveném státní zkušebnou.

§ 3

Oznamování dovozu certifikovaných výrobků

(1) Organizace oprávněná k dovozu je povinna oznámit státní zkušebně, a není-li určena, Úřadu dovoz výrobku podléhajícího certifikaci podle mezinárodní dohody,²⁾ a to před uskutečněním prvního dovozu do Československé socialistické republiky.

(2) Se zahájením dovozu výrobku předkládá organizace oprávněná k dovozu státní zkušebně kopii certifikátu nebo sděluje, že certifikát neobdržela.

§ 4

Nepovinná certifikace výrobků

(1) Nepovinnou certifikaci výrobku provádí státní zkušebna pouze v rozsahu svého oprávnění k certifikaci.

(2) Výrobce nebo jiná organizace, která prokáže právní zájem na provedení certifikace, musí se žádostí o nepovinnou certifikaci výrobku označit československé a předložit zahraniční technické normy, technické dokumenty a právní předpisy, podle kterých požaduje výrobek certifikovat.

§ 5

Postup při certifikaci výrobků

(1) Shoda vlastností certifikovaného typu výrobku se zjišťuje srovnáním hodnot vlastností

¹⁾ § 24c odst. 1 zákona.

²⁾ Seznam dovážených výrobků podléhajících certifikaci podle mezinárodní dohody uveřejňuje Úřad ve věstníku s určením státní zkušebny.

zjištěných stanovenými metodami na vzorku výrobku s hodnotami vlastností stanovenými technickými normami, technickými dokumenty a právními předpisy.

(2) Předpoklady výrobce pro trvalé dodržování jakosti certifikovaných výrobků ve výrobě se zjišťují prověrkou systému zajišťování jakosti výrobků, zejména prověrkou:

- a) stavu výrobního zařízení a úrovně používané technologie;
- b) úrovně technické kontroly;
- c) stavu výrobně technické dokumentace potřebné k výrobě certifikovaných výrobků;
- d) stavu zkušebního zařízení a jeho metrologického zabezpečení.

(3) O výsledcích zjištění na vzorku výrobku a проверки předpokladů výrobce pro trvalé dodržování jakosti certifikovaných výrobků ve výrobě vystavuje státní zkušebna protokol.

(4) Státní zkušebna je povinna vydat certifikát nebo rozhodnutí o odmítnutí certifikovat výrobek neprodleně, nejpozději do 30 dnů ode dne vydání protokolu.

(5) Certifikát, rozhodnutí o odmítnutí certifikovat výrobek nebo rozhodnutí o odejmutí certifikátu zasílá státní zkušebna výrobci a Úřadu. Při odmítnutí certifikovat výrobek nebo odejmutí certifikátu z důvodu nedodržení požadavků hygienických nebo bezpečnostních předpisů zasílá státní zkušebna rozhodnutí též dotčeným orgánům státní správy. Orgánu mezinárodního certifikačního systému se zasílá certifikát, pouze pokud tak vyplývá z mezinárodní dohody.

(6) Výsledky certifikace výrobků a jejich změny jsou uveřejňovány a evidovány způsobem určeným Úřadem.

§ 6

Odběr vzorku výrobku

(1) Odběr vzorku výrobku se provádí podle technických norem nebo jiným obvyklým způsobem, popřípadě v souladu s mezinárodní dohodou.

(2) Odebírá-li státní zkušebna vzorek výrobku u jiné organizace než u výrobce, je povinna

oznámit výrobci odběr vzorku výrobku do 3 dnů po jeho odebrání. Výrobce je povinen do 30 dnů ode dne doručení oznámení o odběru vzorku výrobku tyto výrobky nahradit nebo uhradit, pokud se s organizací, u které byl odběr proveden, nedohodne jinak.

§ 7

Kontrola

(1) Státní zkušebna kontroluje certifikovaný výrobek namátkově; zjistí-li se však, že výrobek neodpovídá certifikátu nebo jsou-li ohlášeny změny v jeho výrobě,³⁾ je povinna provést kontrolu neprodleně.

(2) Kontrola dováženého výrobku podléhajícího oznamovací povinnosti podle § 3 se provádí v souladu s mezinárodní dohodou, podle které byl výrobek certifikován.

§ 8

Označování certifikovaných výrobků

(1) Československá certifikační značka (dále jen „značka“) je uvedena v příloze této vyhlášky. Podrobnosti o provedení značky stanoví státní norma.⁴⁾ Vedle značky mohou být umístěny další údaje.

(2) Úřad oznamuje ve věstníku certifikační značky, jejichž vzájemné uznávání vyplývá pro Československou socialistickou republiku z mezinárodní dohody.

§ 9

Výše úhrady

(1) Výše úhrady za certifikaci výrobku nebo za kontrolu certifikovaného výrobku se stanoví ve výši ceny za provedenou certifikaci nebo kontrolu určené podle příslušného cenového předpisu.

(2) Výše úhrady za odvolací řízení nebo řízení o rozkladu se stanoví ve výši nákladů, které Úřadu v tomto řízení vznikly; je-li odvolání nebo rozkladu vyhověno, úhrada se neúčtuje.

§ 10

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem 1. července 1988.

Předseda:

Ing. Hill CSC. v. r.

³⁾ § 28 odst. 3 zákona.

⁴⁾ ČSN 01 0810 Značky jakosti, schvalovací a shody s ČSN.

Příloha k vyhlášce č. 101/1988 Sb.

Značka podle § 8 odst. 1

Československá certifikační značka

POZNÁMKY:

POZNÁMKY:

POZNÁMKY:

Vydavatel: Federální statistický úřad, Praha — **Redakce:** Tržiště 9, 118 16 Praha 1 - Malá Strana, telefon 53 36 86 — **Administrace:** Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů, n. p. (SEVT), Tržiště 9, 118 16 Praha 1 - Malá Strana, telefon 53 38 41—9 — Vychází podle potřeby — **Roční předplatné činí 80,— Kčs**, vybírá se v I. čtvrtletí a je stanoveno za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku. **Účet pro předplatné:** SBČs Praha 1, účet č. 19—706—11 — Požadavky na předplatné, na zrušení odběru a na změnu počtu odebíraných výtisků pro nadcházející ročník uplatnit do 15. 11. kalendářního roku. Změny adres se provádějí od následujícího čtvrtletí — **Distribuce předplatitelům:** SEVT, n. p., Tržiště 9, 118 16 Praha 1 - Malá Strana, telefon 53 38 41—9, **jednotlivé částky lze na objednávku obdržet v odbytovém středisku SEVT, Svatoslavova 7, 140 83 Praha 4 - Nusle, telefon 43 36 15; za hotové v prodejnách SEVT:** Praha 2, Bruselská 2, telefon 25 84 93 — Brno, Česká 14, telefon 265 72 — Karlovy Vary, Engelsova 53, telefon 268 95 a v **prodejnách knihy:** České Budějovice, Žižkovo nám. 25, — Teplice v Čechách, Leninova 15, — Jihlava, Komenského 16, — Gottwaldov, Murzinova 122. — **Novinová sazba povolena poštou Praha 07, číslo 313 348 BE 55 Tisknou:** Tiskárské závody, n. p., závod 2, Karmelitická 6, Praha 1 - Malá Strana — Dohledací pošta Praha 07